MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA

Any VII. Núm. 325 - Barcelona, dijous, 9 de maig de 1935

Preu: 30 cèntims - Rambla del Centre, 19 - Tel. 23118 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

presenta, dimarts, dia 14, al Teatre Poliorama, la farsa d'ANGEL FERRAN

"PERQUE DEMA SURTI EL SOL"

El jubileu reial a l'Imperi Britànic

Dilluns passat, al matí, les campanes de Londres, de tota Anglaterra, repicaven en honor i glòria dels vint-i-cinc anys de regnat de Jordi i Maria. En aquell mateix moment, a Amèrica, a Africa, a Asia, a Australia, els pobles més diversos per la llengua, per la religió i els costums, exterioritzaven, d'una manera o altra, la seva adhesió a la corona anglesa. Era una apoteosi de llum, de força, d'elegància, de tradició. El rei Jordi, tot celebrant els seus primers vint-i-cinc anys de regnat, recordava segurament festes similars en què antecessors seus ocupaven la mateixa carrossa.

Fill d'Eduard VII i de la reina Alexandra, Jordi V reuneix l'heretatge de dues grans distincions. El seu pare fou un governant d'una gran humanitat. La seva mare, una dona admirable, per la seva bellesa i la seva espiritualitat. Conservant el record de tots dos, Jordi V s'ha mantingut fidel a les consignes de Victòria i ha procurat ésser anglès pel cantó «poble».

Les festes reials, passades les alegries populars i l'esclat dels uniformes i toaletes, esdevindran plenes d'abast polític. La corona anglesa té, avui, dos significats. Pel poble anglès representa la continuació, la tradició, el més alt representant d'unes institucions espargides ça i lla, en acords, actes parlamentàries, revolucions i grans esdeveniments. Com tot allò específicament anglès, la Corona i les normes amb què actua són plenes d'improvisacions, de manca de dogmatisme, d'empirisme. El poble anglès, insubornablement insular, veu en els reis els típics exemplars del seu tarannà. Ambaixadors perpetus de la idea anglesa en el món, els sobirans disposen d'una adhesió sentimental que, a través de llargs segles, han sabut convertir en una força política sense parió.

Perquè al costat d'aquest esperit de la Corona hi ha l'altre, avui el més important. La Corona anglesa és — com ha dit molt bé Baldwin — el vincle més fort que manté l'Imperi. Fem una mica d'història. Anglaterra, dominadora d'una extensió territorial que representa un quart del món, no tenia cap idea, al començament del segle XIX del que seria la seva potència més forta. Feia poc temps, relativament, que les colònies ianquis s'havien després de la «mare pàtria» i la idea colonial (no diem imperial) era combatuda i depreciada pels liberals.

Elie Halévy, en la seva admirable història del XIX anglès, ha assenyalat les diverses etapes ascendents de l'organització colonial. Enmig d'una certa indiferència, produïda sobretot per la gran reeixida del lliure canvi, la idea colonial anà prosperant i organitzant-se. A la meitat del segle XIX, es pot dir que Canadà, Austràlia, Nova Zelanda, adquireixen la fisonomia que més tard han anat cristal·litzant. Fou amb motiu del «jubileu d'or» de la reina Victòria, en 1887, que es reuniren per primera vegada els representants de l'Imperi. En 1894 i en 1897, amb motiu de les festes del «jubileu de diamant», es tornen a reunir els imperials representants. Joe Chamberlain aprofita l'avinentesa per a exposar les seves idees sobre un Consell imperial i—ja heterodox del lliure canvi—la seva gran idea de les tarifes preferencials que havien d'obtenir una esclatant acceptació anys més tard.

En 1902 es decideix reunir-se cada quatre anys, en 1907 s'adopten les designacions de «dominis». La guerra havia d'unir, amb fraternitat de sacrifici, els pobles de l'Imperi. La S. de les N. reuneix com a membres independents, les nacions de l'Imperi.

En 1926 la llei Balfour creava una situació nova. D'aquesta llei data la desaparició de la idea colonial. Ni el govern britànic, ni el Parlament no podrien intervenir en la governació del domini. Després d'aquesta llei Balfour—que ha estat qualificada d'estatut imperial—, només mancarà l'Estatut de Westminster—que admet la separació—, per perfilar definitivament l'organització imperial britànica. L'únic lligam que uneix els pobles de l'Imperi és el rei, és la fidelitat dels Dominis a la persona i la institució reial.

Heus ací el gran significat d'aquestes festes. No mancaran a Londres, aquests dies, festes i honors pels *prime minister* i pels maharajà imponents. L'alta societat, experta en l'art de plaure, sabrà quedar bé. Però els polítics i tècnics, els alts funcionaris i les oficines d'informació, treballaran amb doblada activitat. L'Imperi necessita un treball de readaptació, de reforç, diari. Cal acarar-se, cada dia, amb nous problemes insospitats. Menar la lluita simultàniament en tres o quatre fronts és una labor de tità. Japó i India, Austràlia, Canadà i Estats Units, Unió Africana, quants problemes incommensurables! Mantenir la cohesió del domini, mantenir encara la influència arbitral a Europa, vol una organització impecable, amb una tècnica, uns recursos, un engranatge que funcioni constantment. Anglaterra, el gran secret anglès, és la prodigiosa elasticitat del seu geni. Quan a Europa es preparava l'adveniment de l'industrialisme, Anglaterra sabé situar-se, tot seguit, en primer pla. Els factors polítics ajudant, la causa era la preparació moral de la seva societat, que havia sofert canvis profunds en la seva estructura. Des de llavors ha sabut conservar el predomini amb una exemplaritat, amb una manca de traves, que per força imposen. Al llarg dels anys, les institucions. els homes, les ciutats, el paisatge, han adquirit aquesta pàtina britànica que tothom reconeix de primer antuvi. No és cap miracle, no, aquesta duració secular. Es el fruit de l'esforç i la constància. Si examineu l'estructura política anglesa veieu que el funcionament del parlamentarisme, en aquesta seva hora de descrèdit, té tota la brillantesa i l'eficàcia que deu tenir. Ministeris polítics i tècnics tenen els òrgans burocràtics més eficients del món. Foreign Office, Trade of Board, etc., són institucions modèliques. Al costat d'això poseu-hi les organitzacions de rensenyaments secrets que preveuen, actuen, fan i desfan en nom de l'Imperi i per l'honor d'Anglaterra.

FERMÍ VERGES

(*Segueix a la pàgina* 8)

La família reial en 1899: la reina Victòria, Eduard VII (aleshores príncep de Galles), Jordi V (aleshores duc de York) i Eduard (ara príncep de Galles).

A la pàgina 2:

Pobles abandonats a la mà de Déu: Erill la Vall-Bohí-Tahull, per Màrius Gifreda.

A la pàgina 3:

Homes de Catalunya: Sobre Josep Carner, per Fermí Vergés.

A la pàgina 4:

Malalties i remeis: La censura en el cinema, per Rafael Tasis i Marca,

A la pàgina 5:

«Perquè demà surti el sol»: El prospecte de l'autor, per Àngel Ferran.

Els Dijous — Blancs

OCIS

L'adroguer treu els canaris a pendre el sol, tot deixant la gàbia damunt la barana de la rasa del carril, i aviat fa rotlle amb altres botiguers del barri:

—Hi ha tranquillitat per vendre i per donar. Com que ja se sap on s'entaforen els caps calents, només cal anar a recollir-los, la vigilia, i tal dia farà un any. No tingueu por que passi res.

—Sí, és clar; amb aquest luxe de precaucions!

—Però no veieu que és impossible amb la guàrdia que hi ha? Això és igual que el que ha fet córrer aquell exaltat del tercer pis: que tota la nit han sonat trets de la banda del port. Per a molta gent, l'ambient natural és la catàstrofe.

—Tampoc no està gens bé fer-te la illusió que vius en una Arcàdia feliç i tancar els ulls a la realitat, sigui la que sigui.

—Em sembla que vós sou d'aquells que es desdejunen amb bitxo i ceba crua, perquè teniu el parlar cantellut.

—No ho cregueu pas. Mireu si sóc home d'ordre que ja he regalat dos nacionals als guàrdies que ens protegeixen des de les dues de la matinada.

—Que fumen?

—Vós direu! I també mengen. Si els tallèssiu una bona rodanxa de pernil o mortadella, tornarien a passejar-se amunt i avall de la cruïlla amb aire marcial.

—Que no els paga l'Estat?

—Deu pessetes diàries; i encara no hi arriben, perquè han de deixar alguna cosa per al retir. Jo, per aquest preu, no m'exposaria la pell.

—Però són segures, sabeu? I no han de rumiar la mostra per a pagar la contribució, ni els impostos dels rètols.

—El que heu de fer és convidar-los, vós que els teniu tanta veneració.

—Com que he de vagar per força, ho tinc tot endreçat i desat.

—Però, si tan sols és qüestió de donar un tomb a la maneta de la talladora...

—Aneu, aneu, plaga; de bona fe, que em portarieu un trasbals.

L'asfalt sembla, igualment, que vagui, tot i el seu posat somnolent de sempre. Pel seu llom no hi davalla ni un trist carretó i gairebé ja ha oblidat el panteix dels autòmnibus. Sort del pas lleuger dels excursionistes que s'evadeixen de la ciutat paralitzada i dels xavals que han convertit la calçada en camp de futbol.

El bar va emplenant-se dels clients que en saben la tresquera a ulls clucs i que, a desgrat de la manca de servei, pròpia de la diada, avui no se'n poden estar. Dins el silenci general, les tocates de la pianola i les discussions de les taules del set-i-mig són més estentòries.

Dalt la golfa, l'estudiant universitari es debat entre les gerdors absorbents de la primavera, el rodolar vertiginós de les hores i la imminència dels exàmens. A poca distància, els seus companys substitueixen l'alambi per la coctelera i l'aspresa dels llibres de text per la suavitat d'un tors femení, però ell s'aconhorta amb el lenitiu de Lawrence Klauder.

Should I go down to their wasail bowl?
No-for they are drunk but with dregs of wine
While I am drunk with a word, a line,
A though. I sip of a draught divine.

S.

MIRADOR INDISCRET

Una «gaia festa» més

S'han celebrat els Jocs Florals. Els ha presidit l'autoritat màxima de Catalunya en aquests moments, el senyor Pich i Pon, el qual, durant la lectura dels versos guanyadors de la Flor Natural, de tant en tant expressava visiblement la seva admiració.

Ho trobem molt bé.

Com també trobem molt bé que el guanyador de la Flor Natural hagi estat Salvador Perarnau.

El que ja no trobem tan bé és que Perarnau, en un interviu publicat a *La Rambla*, digui que caldria modificar el règim de premis dels Jocs Florals, en aquest sentit: Flor Natural i mil pessetes, Viola i mil pessetes, etc.

Nosaltres més aviat proposaríem, a l'inrevés, de donar mil pessetes a determinats autors perquè no escriguin

Tot esperant aquesta ganga, hem adoptat un procediment més econòmic: no llegir-los.

Sentit sense escoltar

Som al cinema Walkyria (on, com en els altres locals de la mateixa empresa, s'usa amb preferència el català).

S'hi projecta *La Dama de les Camèlies*. Darrera nostre, s'asseuen un home i una dona.

—Quina és aquesta pellícula? — fa ella.

—Déu ésser *La Dama de les Camàlies* (sic) — li respon ell.

Al cap d'una estona, la dona torna a les preguntes:

—Saps quins artistes són aquests?

—No. Em sembla que un es diu Dumas, però no sé qui és. Potser és aquest — afegeix l'home, assenyalant Pierre Fresnay.

Una altra pausa. A la pantalla s'ha pogut veure un calendari que porta data del 1848 i, poc després, un gest molt amanerat del protagonista que va fer riure tot el públic i exclamar a l'aludit veí nostre del darrera:

—Que malament treballaven els artistes d'aquell temps!

Màxima vella

Una comunitat religiosa estava endeutada, molt endeutada, encara que els anticlerics no ho creguin possible.

El superior passava molts mals de cap, no sabent com afrontar la situació econòmica.

Un altre eclesiàstic, gat vell, va donar-li un consell paradoxal, que ha estat molt seguit, i amb èxit segur, per innombrables instituts religiosos:

—Faci obres, home, faci obres!

Conseqüència

Es fama que En Valls i Taberner ha estat a punt, moltes vegades, d'anar-se'n de la Lliga, però que n'ha desistit i ha fet el sord a les sirenes que pretenien encisar-lo:

—No, no; mentre visqui En Cambó, no em vull donar de baixa — oposava a totes les temptacions.

Ara, davant l'elevació del seu antípoda Vallès i Pujals, compilador de l'*Elogi de Catalunya*, ha estat a punt de donar un cop de cap, però també s'ha repensat:

—Es creurien que estenc una acta de defunció!

El marxisme ben vestit

Un vespre de la setmana passada, a l'ombra de Santa Maria del Mar, en el rònec carrer de Rosic, es presentà al públic el flamant nacional-sindicalisme espanyol.

José Antonio Primo de Rivera, el cabdill de la F. E. de les J. O. N. S., donà una conferència glossant el programa del partit. Els cognoms del jove líder havien fet jugar la seva força sentimental damunt d'un nombrós grup de dames i dametes i jovincels de la nostra aristocràcia, els quals s'encabiren en els democràtics bancs de la sala d'actes del casal de la F. E.

I vetací que Primo de Rivera dedicà les dues terceres parts de la seva conferència a glossar les teories de Marx!

Del desencisat i aristocràtic grup n'eixí, acompanyat d'un sospir, aquest comentari:

—¡*Y para esto hicimos unas elecciones al grito de guerra al marxismo*!...

La «mise en scène»

El naixent feixisme espanyol ha assimilat dels seus germans estrangers—idees a part—el gust de la *mise en scène*.

Camises blau fosc, dutes sense americana; un descomunal plafó roig i negre, amb les sagetes ensenya del partit servint de fons als oradors...

Quan feia uns minuts que parlava Primo de Rivera, una avaria en la instal·lació elèctrica deixà el local a les fosques. Un cert nerviosisme entre la concurrència, i al cap d'uns instants l'acte continua a la llum de les espelmes.

L'espectacle és pintoresc. A banda i banda de l'orador, un «camisa blava», enravenat com una estàtua, aguantant una espelma. Les ombres es projecten, fantàstiques, damunt el plafó roig i negre. La sessió té quelcom de ritu masònic, estrafalari.

Quan, l'avaria reparada, torna a encendre's l'electricitat, un ingenu no pot reprimir-se:

—Quina llàstima!

...i la mania de l'organització

I l'organització, sobretot l'organització!

Acabat el míting, Primo de Rivera abandona la sala, mentre els partidaris el saluden amb el braç alçat. Per a travessar les dependències que donen a la sortida del local, els joves nacional-sindicalistes li fan un passadís. Un d'ells, ai!, ha oblidat la consigna de l'acordonament. Tot allargant la mà al del costat, li pregunta:

—¿*Cómo es aquello? No me acuerdo...*

El «jefe» s'acostava. L'interrogat agafa el braç de l'altre de qualsevol manera i lliga el cordó, tot dient-li:

—*Déjate de historias.*

La sorpresa d'uns quants

El moment més espectacular de la conferència fou quan al pati de l'escala sonà un tret, i després d'uns segons, una descàrrega completa al carrer.

El pànic, a dalt, fou bastant considerable, sobretot entre els elements de la *high life*, els quals s'ajeien a terra, temorecs que les bales entressin pels balcons.

Primo de Rivera intentava inútilment demanar serenitat. Per a fer-se sentir més, s'enfilà dret dalt de la taula. Per la cara, semblava que aquell guirigall el divertia més que no pas el preocupava.

Quan la calma fou restablerta, el *jefe* pogué fer un *latiguillo* fàcil. Entre els camisa-blaves circulava en veu baixa la versió del fet:

—*Uno de los nuestros, que con el nervosismo se le ha disparado el arma. Nuestra guardia, por lo que pudiera ser, ha disparado un poco...*

Tot plegat no fou obstacle perquè al final de l'acte, a tothom qui el volgués sentir, el senyor Basses, *jefe* local, contés el fet amb tot el dramatisme del món:

—*Un grupo de comunistas nos ha agredido. Nuestros chicos, claro, han repelido la agresión...*

En tot hi ha professionalisme

Durant la confusió originada pels trets, un senyor de certa edat calmava els seus veïns amb un procediment original:

—Això no és res. Jo, quan l'adveniment del feixisme, vaig passar sis anys a Milà. Els vidres de la Lògia cada dia eren trencats a trets. Jo ja hi estic acostumat! Deixeu que disparin...

I mentre el professional somreia, als pobres amateurs se'ls posava encara més la pell de gallina...

Quins temps, Déu meu!

A la sortida, carrer de l'Argenteria amunt, els assistents comentaven l'acte. Poguérem sentir la conversa — gairebé tot veus femenines d'una colla.

—¡*Qué tiempos! Un día es un ministro de la Ceda que nos sale comunista. Ahora, es Primo de Rivera que se nos declara anarquista. ¡No te puedes fiar de nadie!*

—*Suerte que aun nos queda Goicoechea...*

—¡*A lo menos, con este una puede dormir tranquila!*

«PERQUÈ DEMÀ SURTI EL SOL»

(c) Ministerio de Cultura 2006

Definit contra indefinit

Els quatre radicals justos que hi ha a Sitges han estat nomenats gestors municipals per a cobrir les vacants dels regidors esquerrans declarats en rebellia, però el dia de presa de possessió del càrrec no es presentaren a la Casa de la Vila i l'Ajuntament ha quedat constituït igual com estava després del 6 d'octubre. L'alcalde se'n planyia així:

—No ho entenc; perquè ja els vàrem fer dir que els reservàvem una vara...

—Es una qüestió de detall: el que ells volien era «la» vara — aclarí el segon tinent.

Croades

Com la majoria de gent dretana, les japs són, gairebé totes, germanòfiles. La senyoreta Carlota Ford marca, però, sempre que pot, el seu tipus de vehement francofília i l'altra vetlla referia a les seves amigues que els dos mil joves alemanys que anaren a Roma en peregrinació i es feren beneir pel Sant Pare els rosaris i les medalles, en travessar de bell nou la frontera alemanya, els foren confiscats tots els records i àdhuc les camises, perquè les creus que ostentaven no eren gammades.

—*Y el Concordato, pues?* — preguntà la senyora Ibarrola.

—*Por lo que se ve, Concordato no equivale a concordia!* — féu, sornegueram ent, la francòfila.

Fem-hi broma!

El senyor Ribé, que és un dels homes que posseix una experiència municipal més sòlida, va rebre del senyor Pich i Pon l'encàrrec de desfer tota l'obra organitzadora de l'antiga Guàrdia Urbana portada a cap pels senyors Vàchier i Bernades. El senyor Ribé ha fet el que ha pogut per tal de complaure el senyor Pich i cobrar-se, de passada, uns comptes d'ordre moral. La reforma ha estat de gran envergadura i això ha molestat bon nombre d'agents de de l'autoritat municipal, els quals l'anaren a veure per tal de protestar del que es feia. La resposta donada pel senyor Ribé als comissionats fou definitiva:

—D'això protesteu? — els va dir —. Jo no vull reformar res. Vaig a fer una Guàrdia Urbana d'opereta i prou.

Un dels comissionats, enfurismat per la resposta, li va contestar:

—D'opereta, eh? Doncs nosaltres hi posarem música!

Ja n'hi han començat a posar...

Fet i fet...

El dia de la festa del llibre a la Llibreria Catalònia fou rebuda una comanda de cinc exemplars d'*El fet del dia*, de Josep Terradelles.

Un amic de l'Alavedra saltà, indignat:

—*El fet del dia*, de Terradelles? Quina barra! Es veu que aquest corresponsal no deu tenir aparell de ràdio!

—Home, no n'hi ha per tant! Si li hagués atribuït l'*Odissea*...

La impenetrable

Entre la senyoreta Carlota Ford, secretària de les japs, i la senyoreta Margarida Escoda, encara sense cap galó, hi ha una mica de pica-pica, i mentre la primera és un exemple de comediment i reserva, la segona és allò que se'n diu una *cantamañanas*.

Dijous passat, la Carlota es veia assediada a preguntes sobre les gestores:

—*Tú lo sabes todo y no nos quieres decir nada. Eres un cofre herméticamente cerrado. En cambio, Margarita ya nos ha indicado algunos nombres: Jaumar, Gaspar de Valenzuela, Quintana y un médico cuyo nombre no recuerda.*

—*Pues yo tampoco; es de pronóstico reservado.*

Passant bugada

A la tertúlia de les japs es comentava el físic de les principals personalitats del partit:

—*Vaya, no digas! Jover es feo de solemnidad y Anguera da la sensación de dormir con el traje puesto.*

—*Sí, Cirera es de lo mejorcito; pero a pesar de su cabellera de azabache, tiene rubio el bigote.*

—*Es de fumar «Muratis»!*

—*O de agacharse por sus inmensos trigales!*

GRAN CONSULTA

—Anima't, et curaràs!

—Ca, són massa...

(*L'Illustré*, Lausanna)

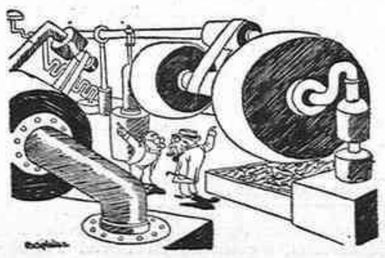

ECONOMIA MODERNA

—Aquesta màquina fabrica cent mil parells de sabates diaris.

—I aquesta altra?

—Aquesta altra en destrueix noranta-cinc mil!

(*Ric et Rac*, París)

POBLES ABANDONATS A LA MA DE DEU

Erill la Vall - Bohí - Tahull

La majoria dels barcelonins — i perdonin — som uns grandíssims culs de cafè. Passem l'hivern entaforats en tota mena de cataus i fins que no arriba el bon temps no en espolsem el tuf de resclosit.

Quan serem a l'estiu sortirem de la ciutat per airejar-nos, tornarem a empastifar els prats i les platges de pots de conserva, i fatalment anirem als llocs de sempre, on ens tornarem a veure tots plegats.

I així anirem, contínuament, canviant de pis.

Al barceloní no l'atrau la descoberta del país; prefereix anar a la segura, als llocs de benestar garantit i poques sorpreses. D'aquesta manera, tenint sempre terres per explorar, encara que només ens hagi tocat un trosset de mapa, podem imaginar-nos que vivim a l'Imperi Britànic.

Per una sola vegada siguem agosarats i anem a «descobrir» un tros abandonat del nostre país.

* * *

Quan arribem a Pont de Suert —a 270 quilòmetres de Barcelona— ens veiem obligats a baixar del cotxe perquè fins aquí arriba la carretera i fins aquí s'estén allò que en diuen la civilització.

La vintena de quilòmetres de Pont de Suert a Caldes de Bohí els haurem de fer a peu o dalt de cavall, per un camí ple de rocs i aiguamolls. En aquest trajecte trobarem una dotzena de pobles sense telèfon, ni carretera i ni tan sols un mal camí de carro. Si en aquestes cases hi ha un sobrant de les collites, l'han de llençar al riu, perquè si el baixessin a vendre a Pont de Suert no podrien competir amb els altres pobles del pla. Es diu de Tahull que hi ha homes que no han vist mai una roda de carro. Els carrers de Bohí estan coberts d'una flonja catifa d'excrements de bestiar amb aquella mala olor, difícil de descriure però fàcil d'imaginar. I a dintre les cases sempre hi ha malalts de les febres de Malta, tisis, tracoma, a més d'altres malures pròpies de l'alta muntanya. I per acabar de completar el programa, afegiu-hi el pagament de les contribucions fixades per l'Estat. I l'admirable del cas és que les paguen. Contribueixen a les despeses d'un serveis que no els serveixen per a res.

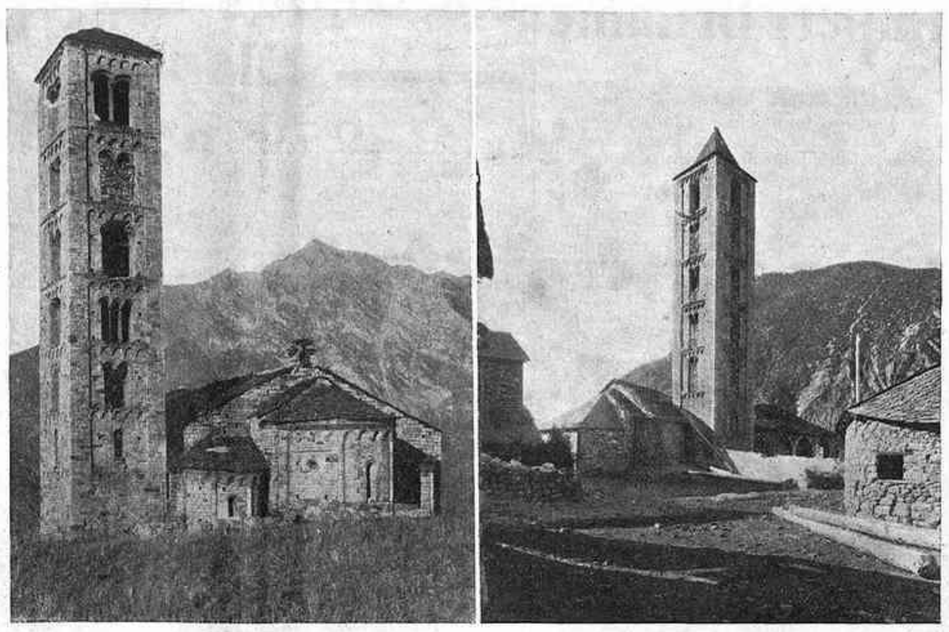

Tahull i Erill la Vall (Foto Arxiu Mas)

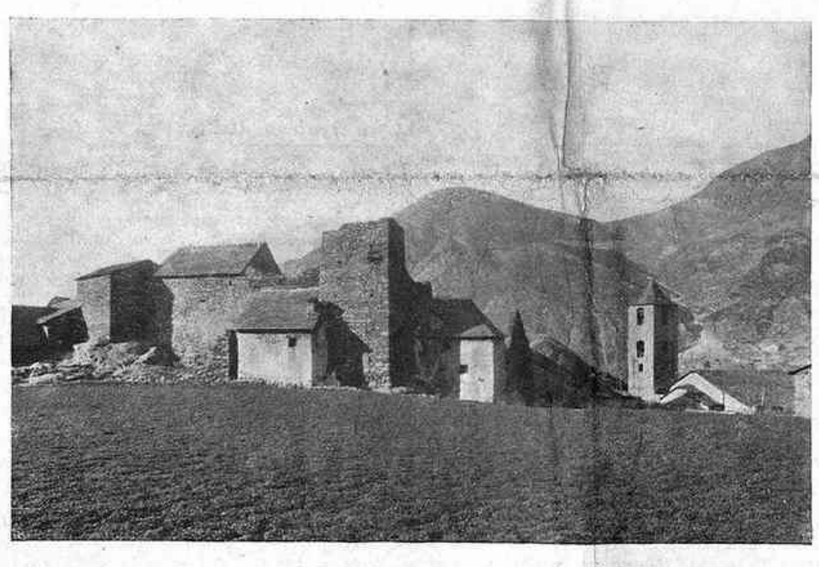

Bohí (Foto Arxiu Mas)

Ah!, un servei em descuidava: l'escola. D'ençà de la República, l'Estat hi ha establert algunes escoles. Però resulta que a Tahull hi ha una mestra sevillana, a Erill una de granadina i a Durro una de Valladolid. Aquestes senyoretes fan tot el que saben per a l'educació dels infants; d'elles m'han donat les millors referències. Pel sol fet d'haver hagut de traslladar-se de la càlida Andalusia a dalt del Pireneu ja són mereixedores de la més alta admiració. Tremolant de fred han d'educar uns nois que no les entenen. I no parlem dels mals de cap de la quitxalla per a compendre les explicacions en l'accent de García Lorca. Però tot això, vist des del ministeri de Madrid, no deu tenir molta importància. L'important deu ésser allò de l'escalafó.

I a l'hivern, quan les noies s'enyoren del seu país, ressona planyívolament per aquelles muntanyes alguna cançó andalusa.

Un altre servei deficient— i ara va pel bisbat — és el de la religió. Els rectors estan abandonats a la mà de Déu. I sort en tenen dels presents que la naturalesa els ofereix. Caçar, pescar i collir bolets no és pas un divertiment per aquests sants barons, sinó, més aviat, una imprescindible obligació. El que es diverteix és el feliç mortal que els acompanya; perquè amb el seu nas d'isard ensumen els més recòndits designis de la terra. (Jo confesso que mai no he trobat tants bolets com seguint una sotana pirenenca.) Però quan la terra deixa de rajar, més d'un dia es veuen obligats a cuinar sense oli perquè no els en quedaria per al Santíssim.

* * *

El punt dolç del paisatge es troba als voltants de Bohí. A baix, el riu Tor compleix, bonament, la seva obligació de serpentejar la vall; i a dalt, arrapats al pendís, tres pobles s'aboquen a la barana: Erill-la-Vall, Bohí i Tahull.

No sé si aquesta presentació era del tot necessària; perquè quan un poble està marcat per un campanar romànic ja es pot presentar sol. I si, a més, ha tingut la sort de conservar algunes pintures medievals i la generositat de despendre-se'n, pot comptar amb una sala honorífica al Museu.

Segurament ben pocs haureu estat a Tahull, però tots vosaltres recordareu l'emocionant Pantocràtor que ens beneeix, nit i dia, des del museu de Montjuïc.

D'aquestes esglésies romàniques, Sant Climent de Tahull és la més interessant; i dels campanars, prefereixo el d'Erill.

No entenc per quin misteri l'interior de Sant Climent em féu recordar la basílica constantiniana de Betlem. Ni per l'edat ni per l'estil no poden comparar-se; la de Judea és gran i rica, i la del Pireneu és ben petita i pobreta. Però en totes dues es respira el mateix aire d'encanteri...

Deixant la màgia de banda, passem a remarcar una particularitat ben curiosa d'aquests campanars romànics: si des de l'aresta de la torre de Tahull s'entreguarden les altres dues de Bohí i d'Erill — situades a llarga distància —, veureu que els tres paraments estan situats en el mateix pla geomètric. Això té la seva gràcia. Potser, ben mirat, aquells constructors medievals no eren tan primaris com s'acostuma a dir.

El que també cal remarcar — encara que ens dolgui — és l'estat ruïnós d'aquestes esglésies. En el campanar d'Erill hi ha una esquerda important, de dalt a baix. El nàrtex fa pena de veure. A l'interior de Santa Maria de Bohí, les empentes i reaccions de voltes i pilars han guerxat completament les superfícies. I quan les voltes comencen a ballar, pot haver-hi un dalt-baix. Tant és així que la gent del poble ja no se'n fia i el rector s'ha vist obligat a habilitar un altre local, fora del temple, per a poder oficiar amb tranquil·litat.

En un país on es gasten tants diners per un pastitxo gòtic a dalt del Tibidabo, no hi haurà una gràcia de caritat per a tres vellets campanarets romànics?

Si la nostra veu no arribés a les altures dels nostres consellers, confiem en l'actuació benefactora dels Amics de l'Art Vell, que són, també, els nostres amics.

* * *

Seguint riu amunt, al cap de sis hores de cavall, arribarem al balneari de Caldes de Bohí, situat a 1,500 metres, en un congost espectacular i ple d'avets.

Si a Caldes no hi hagués res d'especial o si el trajecte fos molt encinglerat, trobaríem explicable que *encara* no s'hagués prolongat la carretera. Però ens trobem amb un traçat planer, amb poques dificultats de replanteig, i dóna la casualitat d'haver-hi una de les deus d'aigües termals que, segons «autoritzades opinions d'eminències mèdiques», és dels més importants del món. (Diuen que només n'hi ha una al Japó que se li pugui comparar.)

El nostre inefable cofoisme tindria, doncs, amb aquestes aigües, motius eloquentíssims de satisfacció. Al costat dels vagons de metro més grans del món podríem presentar les millors aigües medicinals i, almenys aquesta vegada, tindríem una certa solta. Però quan la naturalesa es determina a portar-nos un regal damunt d'una safata, nosaltres l'arreconem sense donar-hi cap importància. Què hi farem si som així.

I si ho vegéssiu!... n'hi ha tantes de fonts i de tantes menes i són tan medicinals, que fins s'arriba a fer difícil de trobar-hi una aigua fresca que sols tingui gust d'aigua natural. Hi ha la font del Bou, de la Tartera, de Santa Llúcia, dels Capellans, del Bosc, del Boix, de l'Avellaner, del Ferro, etc., etc.; cada una amb el seu gust propi, i entre totes curen tots els mals. Es un lloc ideal per a fer la felicitat de qualsevol *malalt imaginari*. Tantes malures guareixen que fins us sabrà greu de tenir bona salut, perquè no en podreu treure tot el rendiment.

El manantial més famós és el de l'aigua sulfurosa que surt a una temperatura d'uns 60°. Si us fiqueu, nu de pèl a pèl, dintre l'estufa — cova natural on es respira l'evaporació sulfurosa — arrencareu una suada que us deixarà escorregut fins al moll dels ossos i us treurà tots els mals humors del cos.

En el casal del balneari hi ha un pati porticat molt agradable; té aquell punt de *gaucherie* tan apreciat pels dibuixants a la ploma. I a l'església hi ha tot el que ha d'haver-hi en una ermita de muntanya. Fins podreu venerar una Mare de Déu trobada.

La inscripció de la porta diu: *La Consorcia 1732*. En el segle XVIII, era una mena d'entitat comunal dels pagesos de la rodalia. Però la deu és molt més antiga; els romans ja s'hi banyaven. Aquí els únics que baden són els barcelonins. No badeu, doncs, i aneu-hi. Però no ho féu córrer, perquè si féssiu massa propaganda s'omplíria de pots de conserva i els pocs iniciats en la matèria ens veuríem obligats a canviar de pis.

Allí podreu caçar l'isard, pescar truites, nedar als estanys, menjar bolets a la llosa, conversar amb un rector de les coses d'aquest món i de l'altre, o apendre d'escorxar un esquirol.

Si no fos per la ràdio, allò seria la beatitud.

MÀRIUS GIFREDA

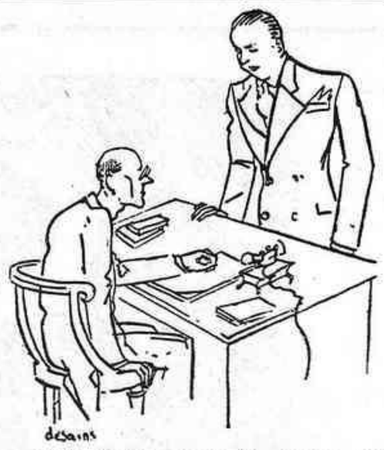

—Però, doctor, menjo bé, dormo perfectament...

—Sí, sí, tot això no és natural.

(*Ric et Rac*, París)

DEFENSA I JUSTIFICACIÓ

Del professionalisme en el crític

No fa gaire, un novel·lista i comediògraf molt decantat a fer-se ressò dels planys i gemecs dels incompresos i perseguits en les seves cròniques i crítiques periodístiques, al qual, si l'haguéssim de jutjar per les seves amistats preferides i per les opinions que sobre la vida literària del país reflecteix de tant en tant en els seus articles—cosa que, afortunadament, no és així—hauríem de tenir per un sinistre infeliç, pretenia impugnar la funció d'un o altre crític en raó de la professió que, fora d'aquesta activitat, és la seva principal font d'ingressos, bo i traient-ne alguna imatge de ben migrada brillantor.

La pugnacitat despertada en l'ànim d'aquest cronista de què parlem per determinats esdeveniments que han remogut més o menys profundament les aigües del nostre safareig intel·lectual, com si no hagués quedat prou assaciada amb la pica-baralla de què ens féu espectadors, sembla que un cop estenallat al fons del barranc el seu adversari, ens vulgui fer saber que encara li queden prou forces per estenallar-ne deu o dotze més i, no trobant-ne cap a mà, es dediqui a cercar-se'n de nous de totes passades, vingui o no vingui a tomb, li n'hagin donat motiu o no, per pur plaer esportiu i pel goig de satisfer-se amb l'espectacle de llurs cadàvers.

No pretenem pas entrar en polèmica ni és cosa que ens faci cap il·lusió donar pretext a renovar-se les poc edificants escenes que hem hagut de presenciar darrerament. Però sí, com a bons confrares, hem d'acceptar amb molt de gust l'amable, per bé que indirecta, invitació a la presa de candela que l'al·ludit escriptor ens feia amb la seva galanura habitual.

Es cosa que ens havia temptat ja més d'una vegada perquè ens fa molta gràcia el fet que, en aquest país on els escriptors estrictament professionals es poden comptar amb els dits d'una mà, hom trobi tan sovint, i precisament en escrits de molts dels que no entren pas en aquest nombre, reclamacions, allusions i invocacions a un professionalisme purament ideal que es pretén suposar existent i ben real i que, val a dir-ho, només és esmentat per a impugnació de l'adversari.

Perquè no creiem que, parlant de bona fe, ningú gosi sostenir que és més professional de les belles lletres tal demògraf de l'Ajuntament, tal escrivent de la Generalitat, tal funcionari de banca, tal mestre d'estudi, que un fabricant de gèneres de punt, un representant de merceria, un advocat o un metge. Mirada la qüestió sota aquest punt de vista, ens trobaríem que els únics a qui podríem donar belligerància serien aquells quatre o cinc que hem assenyalat més amunt o els qui, vivint d'una bona renda, no haurien de guanyar-se la vida en cap activitat aliena al pur exercici literari; escrivissin bé o malament, fossin uns ases complets o uns savis de cap a peus, car no creiem que per a ningú que hi pensi una mica el professionalisme sigui una garantia d'excel·lència en cap terreny artístic o intel·lectual.

I si voler seguir aquest raonament ens ha dut a aquest cul-de-sac, bé haurem de tirar per un altre cantó, on potser no ens trobarem amb els contrasentits que ací ens han barrat el pas. Per a nosaltres, professional o no, buròcrata o comerciant, industrial o rendista, el que ens haurà de servir per a atorgar o negar belligerància al publicista serà la qualitat i la condició d'allò que escriu. Es en aquest sentit que l'haurem de jutjar i és sota aquest aspecte que podrem dir si mereix o no mereix el nostre crèdit.

Ací, on tants que es tenen per professionals, acumulen disbarat sobre disbarat, tant pel que toca a cultura general com pel que es refereix a coneixement de l'idioma que manegen, que es creuen que ponderar vol dir lloar molt, que escriuen *luctuós* pensant-se que vol dir *de dol, taciturn*, imaginant que vol dir *trist*; *inefable*, convençuts que vol dir *delicat*; que parlen d'*aire enrarit* i volen dir que és espès i de mal respirar, que es *captenen* de qui sap els problemes, que fan anar les *solucions de continuïtat* com els ve de gust, allà on s'ha solucionat algun conflicte que havia interromput la marxa d'alguna cosa, etc., etc.; no serà una lleugeresa, si més no, voler negar solvència a ningú només perquè no exerceix aquell pretès professionalisme?

JOAN CORTES

(*Segueix a la pàgina 8*)

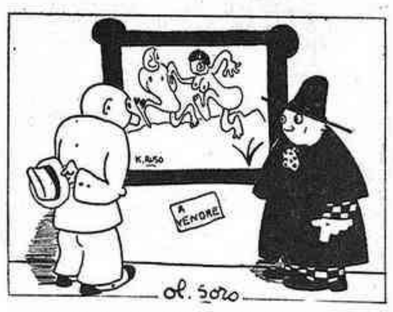

—Canviaré el marc i hi posaré vidre...

—Jo de vós l'hi posaria esmerilat.

(*1935*, París)

—Per què has dit a Betty que el seu amic s'havia mort si només s'ha arruïnat?

—Per donar-li amb precaució una mala notícia.

(*The Humorist*, Londres)

LLORENS

RAMBLA DE LES FLORS-30

(c) Ministerio de Cultura 2006

HOMES DE CATALUNYA

Sobre Josep Carner

A punt de partir cap a terres islàmiques en compliment de deures professionals, Josep Carner, l'admirable poeta, ha passat uns dies entre nosaltres. Entre les presses dels darrers preparatius i les visites de comiat, Josep Carner ha tingut temps de pronunciar dos discursos: l'un a l'Institut d'Estudis Catalans, l'altre al Casal del Mestre.

Tots dos optimistes, d'un optimisme que no exclou les advertències i els consells. Gran humanista, Josep Carner és d'aquells que creuen que tot allò que s'aparta de la raó, del seny, s'aparta de la llei i de l'ordre. En aquest sentit llegiu la seva allocució a l'Institut, rellegiu-la si cal, perquè Carner és difícil en la llarga mesura en què és important: hi veureu tot d'advertiments als descoratjats i als poca fe, als que sempre, l'endemà de la caiguda momentània, no tenen altra actitud que l'abandó covard de la posició mantinguda ahir.

Com en són de necessaris homes com Carner! El nostre poeta és d'aquells homes que, quant a Catalunya, em fa l'efecte que viu en estat de presciència. Les seves absències no minven en absolut la seva prodigiosa facultat de «compendre» Catalunya i els seus homes. Nosaltres, gent de tràfec i de tirar al dret, necessitem de mil anècdotes, de diaris i redaccions, de taules de cafè i llargues amistats, per arribar a dilucidar les coses que passen. Josep Carner arriba d'on sigui, al cap d'un any d'absència, i ho sap tot, ho comprèn tot, a mil quilòmetres ha previst el que faria aquell i l'altre i com reaccionaria tot plegat.

Per-això l'endemà d'arribar ens pot meravellar amb les seves disquisicions. Josep Carner és admirable sempre: només cal fullejar el primer volum de les seves obres completes, impecablement presentat per l'editor Lluís Gili, perquè l'espontaneïtat i la força del geni carnerià ens facin oblidar la materialitat del llibre. Tanta és la gràcia, el domini prodigiós del verb de Josep Carner; tanta és, encara, la certesa dels «ambients» del poeta. A manca de novella, la sàtira humaníssima de Carner ens estalvia el mal de cap que les altres generacions no comprenguin la nostra època. Però si totes les obres de Carner ens entusiasmen, tinc la seguretat que «l'home» mai no havia arribat com ara a un perfeccionament, a una eclosió, magnífics i pregons. Encara que sigui un judici de recent arribat, voldria continuar exposant la meva impressió de Josep Carner, plasmar «el meu Josep Carner».

I bé. Aquella mateixa força dels seus llibres, la plenitud, és el que més sobta en Carner. En aquests dies del començament de maig, a la nit, quan encara el ventijol de Quaresma refresca el rostre, és un plaer diví acompanyar Josep Carner Passeig de Gràcia amunt. Us adoneu que la freqüentació dels textos carnerians es indispensable a l'àmplia comprensió de l'home. Sigui quin sigui el motiu de la conversa, ell us obrirà mil noves perspectives. Amb una agilitat mental sorprenent, us parlarà de literatura anglesa, dels apòstols o de Castella. Agafarà els nostres homes, els analitzarà un per un, recordarà una anècdota que els farà comprensibles i els deixarà tranquils amb un mot final, ple de precisió, de gràcia, de caritat.

Quan el tema li plau, la construcció verbal de Josep Carner ateny una precisió, un «angelisme» sorprenent. Seguiu, amb meravellada curiositat, els meandres més complicats del pensament carnerià enduts davant vostre, el naixement de paraules i conceptes alats, precisos, clars, amb el dinamisme i la puresa amb què l'aigua surt de la font. Si no es coneix aquesta força poètica i epigramàtica de Josep Carner es desconeix—sense cap mena de dubte—un dels aspectes més originals de la personalitat del poeta.

En la plenitud de Josep Carner, àdhuc físicament, us sembla veure la plasmació del seu esperit, d'aquell home que, com deia Aristòtil, «viu segons la part d'ell mateix que és millor i més agradable». Josep Carner ha arribat a aquell punt dolç d'equilibri que permet pressentir la pròxima aparició d'una obra mestra, en la qual s'aliï la gràcia subtil de la primera època amb la profunda humanitat de la maduresa. Llavors seria hora que algú autoritzat revelés a Catalunya qui és Josep Carner. Per què—cal preguntar-se—quants n'hi ha que saben qui és Carner? Ja s'ha remarcat més d'una vegada el pudor excessiu de la nostra gent en tot allò que afecta a l'íntima personalitat del polític o el literat. En definitiva, aquest pudor ens ha valgut un cert conformisme, una certa taula de valoració i crítica a la qual tothom s'ha sotmès voluntàriament. Potser el catalanisme—en els seus primers temps—no donava per més. A canvi de conèixer un Guimerà, un Verdaguer, un Maragall estereotipats, fou possible iniciar la gran arrencada del catalanisme polític. Potser, encara, a costa d'un cert conformisme, el moviment catalanista pogué tenir aquell sentit totalitari que fou, sens dubte, una de les seves grans forces.

Josep Carner

Però ara les petites temences serien ridícules. Explicar una mica la figura de Josep Carner seria fer sorgir l'home que amb la seva formidable potencialitat espiritual va ésser un element bàsic del ressorgiment lingüístic català. Carner collaborador de les principals figures polítiques i literàries dels nostres inicis patriòtics seria un tema amplíssim per traçar la seva vigorosa figura, enmig d'esdeveniments i d'homes d'una gran importància. Molts d'aquests homes han desaparegut—Prat de la Riba, mossèn Clascar —, d'altres són absents — Pijoan, D'Ors—, els més són encara vivents. Però hi ha la suficient perspectiva històrica perquè un historiador faci jugar l'apassionant matèria real.

Heus ací el final dels quatre mots que hem volgut dedicar en homenatge de Josep Carner. Que hagi estat dit per algú—jatsia pel menys indicat—, la fe de la nostra joventut en els homes que han sabut traçar les perspectives brillants de la nostra terra. I que avui encara, en aquest somni malastruc i enmig dels poca fe, s'alci algú a agrair els missatges d'esperança dels que han ofrenat la seva vida i el seu esforç a la «petita causa» de Catalunya, com ens recordava fa poc, en deliri de grandeses, l'agent de pompes fúnebres senyor Calvo Sotelo.

FERMÍ VERGES

—Moltes gràcies d'haver-me visitat, però no estava malalta.

—El que he de donar les gràcies sóc jo, perquè no sóc metge.

(*Il Sette Bello*, Roma)

—Un nen?

—Hèctor volia un gos, jo un gat, i vàrem dir: «ni la teva ni la meva»...

(*Everybody's Weekly*, Londres)

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Teleg.: "Carburos"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

Mirant a fora

El sentit de l'actualitat

Al mateix moment que per les parets de París apareixien els cartells de les eleccions municipals celebrades diumenge passat, eren enganxats també els cartells d'un teatre, el de Variétés, anunciant la represa de Topaze, *l'obra de Pagnol que va merèixer un article del senyor Lluís Duran i Ventosa i que, en la seva versió cinematogràfica, fou presentada per* MIRADOR.

Els regidors parisencs es posaren tristos de veure que Topaze *substituïa* Girouette *de René Benjamin, i alguns d'ells es bellugaren perquè no fos represa la comèdia en plenes eleccions municipals. Però Max Maurey, director del teatre, i Marcel Pagnol són homes de teatre abans que res, i, plens del sentit de l'actualitat, no s'entengueren de raons.*

La candidatura de Topaze

Al mateix temps que apareixien els cartells anunciant la represa teatral de Topaze, *n'eren enganxats uns altres, amb tots els aires de cartells de propaganda electoral, que deien:*

Ciutat de París.—Eleccions Municipals.—5 maig 1935.

CANDIDATURA FIRMIN TOPAZE

CIUTADANS!... JA EM CONEIXEU TOTS!

Sóc el més conegut dels candidats que es presenta als vostres sufragis...

Des de fa uns quants anys que us adoneu, en tota ocasió, de la meva presència! El Teatre mateix s'ha apoderat del meu nom i, en vida meva, l'ha transmès ja a la posteritat!

Ja sabeu quina benvolent atenció dedico a les vostres economies! Gràcies a mi, els és assegurada una collocació segura i de tot repòs.

La meva posició política és senzilla i precisa:

Les vostres opinions són les meves, les meves seran les vostres!

El meu programa municipal és, també, senzill: es basta a ell mateix: OBRES... OBRES... SEMPRE OBRES!!

Heus ací els seus punts essencials:

Repavimentació total, anual i obligatòria dels carrers parisencs.

Obertura cada any de 200 carrers nous, amb concessió d'àmplies indemnitzacions d'expropiació. (Obligació de posar a cada un d'aquests carrers el nom d'un Conseller Municipal no reelegit.)

Construcció d'un grup nou de 2,000 immobles del tipus anomenat «de quarta part de confort i de lloguers alts».

Perforació anual de 200 passos subterranis.

Acondicionament de garatges subterranis en tota la part de París no ocupada actualment per les clavegueres i pel Metropolità.

Lloguer per a la publicitat i per 99 anys, a una societat d'irresponsabilitat illimitada, de les fatxades de tots els monuments públics.

Transformació de les teulades de tots els immobles en terrasses per a banys de sol obligatoris.

Installació de voravies mecàniques en totes les grans artèries.

Creació de 500 edículs subterranis proveïts de telèfon directe amb els camps de curses, de T. S. F. i d'un Baby-Pathé-Cinema per cabina individual.

Adquisició per la Ciutat de la patent prou coneguda dels urinaris amb rodes, permetent, mitjançant cànon, un més equitatiu repartiment de les lleugeres molèsties d'aquests edículs entre els habitants.

Aquest és el conjunt del meu programa en el seu estat actual.

Ben entès, més endavant podrà rebre tota l'extensió necessària.

PERÒ QUI PAGARÀ AQUESTS TREBALLS?, direu.

Ciutadans! Ja fa temps que us conec!

Indefectiblement afectes a les institucions municipals, no se us crida mai en va.

Sé que la vostra bonhomia i els vostres recursos són inesgotables...

Doblant senzillament els impostos n'hi haurà ben bé prou! En cas que això no basti, recorrerem, com de costum, a un emprèstit.

Tothom sap que com més endeutada estarà la Ciutat, més gran serà el seu Crèdit.

CIUTADANS!

VACIL·LAR FÓRA CRIMINAL!

VOTEU TOTS PER FIRMIN TOPAZE!

Vist i aprovat, *F. Topaze*

Potemkin, el políglota reservat

Ja està firmat, després de llargues negociacions, el pacte franco-soviètic. L'ambaixador rus a París, Potemkin — cognom popularitzat per un magnífic film —, ha hagut de fer moltes visites al Quai d'Orsay, on trobava sempre un núvol de periodistes que volien saber alguna cosa. Potemkim es mostrava l'home més somrient i cordial del món... però s'evadia de respondre a totes les preguntes.

I és que Potemkin, que parla vuit idiomes, té una màxima:

—En diplomàcia — responia a algú que el felicitava pel seu poliglotisme —, és molt més útil saber callar que saber parlar totes les llengües.

Un impost que ha baixat

Fa pocs dies, la República d'Andorra ha tramès a la República Francesa el seu tribut de dos anys, que puja set-cents francs. Els tres enviats extraordinaris portadors d'aquesta suma han renovat el jurament de fidelitat al prefecte dels Pireneus Orientals, que per al cas representa el president de la República.

Quan Napoleó restablí el statu quo *que la Constituent havia trencat, designà el prefecte de l'Ariège per a rebre el jurament. De l'Imperi ençà, doncs, hi ha hagut dos canvis: el prefecte i la quantitat del tribut, que aleshores era de nou-cents seixanta francs anuals.*

Deu ésser aquest l'únic impost que ha baixat a menys de la meitat.

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

El pacte franco-soviètic

El pacte de mútua assistència, conclòs i signat a París el 2 de maig, entre França i Rússia, pot ésser considerat el fet més important de la postguerra. Les negociacions han estat llargues i laborioses, com poques vegades en circumstàncies semblants, i no han mancat sovint rumors alarmistes, però donat el caràcter del pacte, que substancialment uneix en un mateix destí la defensa de dos grans països, exposats ambdós a un mateix perill d'agressió, queda justificada la lentitud en la tramitació preparatòria.

Laval signant el pacte. A la dreta, assegut, Potemkin

Amb això no volem excloure ni les dificultats jurídiques ni eventuals intrigues estrangeres en el retard sofert. L'essencial és que el pacte s'hagi conclòs i signat. Tota la resta no té més que un valor relatiu, que encara demostra millor la importància de l'acord estipulat entre els dos països.

Aquest acord no surt del marc de la S. de les N., però, com que l'experiència ensenya que la institució ginebrina segueix de vegades una tàctica incerta i temporitzadora, que en un cas de tan gran gravetat com una agressió, no pot sinó ésser perjudicial per a qui n'és víctima, així, amb una clàusula que està en harmonia amb l'article 16, en el pacte franco-soviètic es preveu el cas d'una acció militar immediata, tot esperant que el Consell de la S. de les N. descabdelli la seva obra conciliadora, la qual, com s'ha vist en els casos entre Japó i Xina i entre Bolívia i Paraguai, no dóna aquells resultats que serien desitjables.

El famós «automatisme», del qual s'ha parlat tant, resta per tant, en la seva essència, idèntic al contingut en el projecte primitiu.

La situació europea, malgrat la gran guerra, no ha canviat, perquè no ha canviat el tarannà teutó. El terrible vessament de sang no ha portat aquest prodigi, com semblava en els primers anys de la postguerra. Recordem — i ho recordarem per anys que passin — que Briand, de retorn de Berlín, on malalt i tot havia anat amb Laval, aleshores cap del govern, a fer les darreres temptatives de pau, exclamava, parlant amb els periodistes al Quai d'Orsay: «*Avec les allemands, rien à faire!*» I fou ell mateix qui inicià els primers passos per afavorir l'acostament russo-polonès i que emprengué les primeres negociacions per a un pacte franco-rus d'amistat i no agressió.

Briand trobà una oposició formidable, i afeblit per la malaltia que havia de dur-lo a la tomba, no pogué acomplir la seva obra. Herriot, que el succeí en el ministeri d'Afers estrangers, reeixí a vèncer tots els obstacles i conclogué aquell pacte, que en si era insignificant, donades les raons geogràfiques que fan impossible una agressió d'un dels dos països contra l'altre, però que moralment tingué un valor considerable, facilitant l'entrada de Rússia en el concert europeu.

Avui, en canvi, el molt més important pacte militar conclòs el 2 de maig no ha trobat gran oposició, i fins el mateix Pertinax en *L'Echo de Paris*, òrgan de Louis Marin, líder de l'extrema dreta, el considera com el pas més important realitzat després de la guerra per la diplomàcia francesa.

Aquella impressió de Briand s'ha generalitzat i tothom comprèn que avui, com ahir, Alemanya posa la pau en perill. Els fets que s'han succeït, la violació del tractat de Versailles, el rearmament terrestre, aeri i naval, han fet aparèixer la realitat als més escèptics.

* * *

Cal reconèixer lleialment que tots els esforços diplomàtics dels països que recerquen la consolidació de la seguretat, de quinze anys ençà, tendeixen a la constitució de pactes regionals, els únics que poden fer serioses les garanties i les obligacions ja contretes en un pla general, gràcies al pacte de la S. de les N. Era, en resum, una manera de posar alguna cosa de concret al costat de l'abstracte.

La primera etapa d'aquesta política és marcada pel pacte anglo-franco-nordamericà, que havia d'acompanyar el tractat de pau, i que Wilson i Lloyd George idearen a fi de tranquillitzar França. Però, com és sabut, el Senat de Washington no sols no ratificà el tractat de Versailles, sinó que no volgué saber res d'aquell pacte.

La segona etapa fou en 1924, amb el projecte de mútua assistència, que també havia de reforçar el *Covenant*. Però aquesta vegada fou Anglaterra que s'hi oposà, jutjant-lo massa vast. Nasqué aleshores la idea del pacte regional de Locarno, que fou seguit de la constitució de la Petita Entesa i la Unió Balcànica.

Ara ens trobem en aquesta nova i impotant etapa, constituïda pel pacte de mútua assistència franco-soviètic, que és l'únic que han estipulat els dos governs i, si no estem desmemoriats, l'únic en el seu gènere existent a Europa.

Es sabut que abans d'arribar a la conclusió d'aquest pacte, França i Rússia havien ideat la constitució d'aquell pacte de l'Est que hauria hagut de tenir un abast molt més gran, i que no pogué realitzar-se per l'oposició d'Alemanya.

El govern anglès, renegant de la seva política de 1924, en aquests darrers temps s'ha convertit en partidari dels pactes collectius, i segurament hauria acollit de més bona gana el pacte general. Però Mac Donald ha de reconèixer que han estat els seus amics de Berlín els que han impedit que a l'Est s'iniciés una política de pau, i és que precisament no és pas la pau el que desitgen.

* * *

El pacte firmat a París per Laval i Potemkin compromet els dos països a prestar-se ajut recíproc en cas d'agressió. Evidentment, aquesta eventualitat només és possible per part d'Alemanya. Com que es tracta d'una aliança de caràcter purament defensiu, si Alemanya no té intencions bèlliques no ha de témer res, i si en té, haurà de reflexionar força abans de córrer una aventura bèllica.

Aquesta consideració tan senzilla basta per a demostrar quina enorme importància té el pacte franco-soviètic.

S'han suscitat dubtes — jurídics i polítics — sobre una possible contradicció entre el pacte de Locarno i aquest que s'acaba d'estipular, ja que el primer comprèn la integritat de les fronteres del Rin. Però aquests dubtes han estat aclarits molt explícitament per John Simon en un discurs a la Cambra dels Comuns que ha fet profunda impressió a Berlín. El cap del Foreign Office ha dit que en cas que Alemanya agredís Rússia, i França per ajudar-la hagués d'envair el territori germànic, Anglaterra, basant-se en el pacte de Locarno, no tindria cap obligació d'intervenir en favor d'Alemanya. Aquesta declaració és d'una considerable importància, perquè enruna moltes esperances alemanyes de poder comptar amb les nacions que garanteixen el pacte de Rapallo, en cas d'una acció militar francesa deguda a un precedent atac contra altres països, perquè el cas que es refereix a Rússia pot compendre també Polònia.

Els articles del pacte de Locarno, que està inspirat solament en fins pacífics, no ens són tots coneguts; però és fàcil de compendre que n'hi hagi d'aquells que exoneren els estats garantidors de qualsevulla obligació en cas que Alemanya trenqui la pau.

Es important, doncs, aquesta declaració del ministre anglès; però això no disminueix l'estat de preocupació creat per l'actitud de Mac Donald, el qual, pel que sembla, dóna un caràcter personalista a la política internacional de la Gran Bretanya. No sense raó la premsa italiana, i especialment Virginio Gayda en el *Giornale d'Italia*, ataca amb violència inusitada el primer ministre britànic, al qual retreu de voler repetir els errors d'Asquith en 1914. Mac Donald, en efecte, reconeix el greu perill que Alemanya representa per a Europa, que es rearma intensament, però continua tenint confiança en Hitler. Però — es pregunten els diaris de Mussolini, el qual deu estar molt ben informat sobre els propòsits hitlerians —, què espera Mac Donald per obrir els ulls? Que, com féu Asquith en 1914, esclati la guerra? Però, quan arribi aquest moment, la catàstrofe colpirà Anglaterra com totes les altres nacions europees!

La tàctica anglesa no afavoreix la causa de la pau. Es que Mac Donald ho ha oblidat tot dels esdeveniments que precediren la guerra de 1914 i vol seguir la política catastròfica d'aquell temps?

El pacte firmat a París el 2 de maig, el russo-txecoslovac que aviat el seguirà, són factors importantíssims per al manteniment de la pau. Però perquè aquesta sigui sòlida cal que a Londres s'adonin de la gravetat del moment i de l'enorme responsabilitat de la Gran Bretanya.

Una política d'incerteses, de febleses, d'illusions, no evita, sinó que facilita la guerra.

TIGGIS

SI ÉS ELÈCTRIC
I PER AL VOSTRE AUTOMÒBIL
ho trobareu en les millors condicions de preu i qualitat, al
GARATGE ELÈCTRIC
CARRER MOIÀ, 618 (Anbau i Diagonal)

FITO

CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

Galsworthy per James Whale

Estigma llibertador (*One More River*) és una pel·lícula de James Whale. Ara bé, James Whale és el director d'un dels films de més ressonància d'aquests darrers temps. Els nostres lectors ja saben que ens referim a *L'Home Invisible*. Semblava que el reclam que això significava no podia ésser en aquest cas desaprofitat, puix que ultra el tema tan apassionant que el film exposava, *L'Home Invisible* era una pel·lícula intel·ligentíssima. Dir James Whale era dir garantia, oi més si tenim en compte que *Estigma llibertador* és també una pel·lícula de la vida anglesa d'abans de la guerra. Naturalment, no hi ha, llevat d'aquesta coincidència, paral·lelisme possible entre dos films tan diferents. Però, sigui com sigui, el nom de James Whale podia servir per assenyalar el film, però la casa que l'explota no ho deu haver cregut així, puix que, llevat d'aquells com nosaltres de bona fe mai desarmada, que furguem per tots cantons tractant d'esmenar les negligències elementals que cometen els que semblen més interessats a assegurar l'èxit de les obres, suposem que ningú no s'ha assabentat d'això.

Però encara hi ha una cosa molt més extraordinària, i és que aquesta pel·lícula és extreta d'una obra de John Galsworthy. Un Premi Nobel, i molt recent! Un autor les obres del qual s'han llegit bastant a Barcelona. Precisament ara als aparadors podeu veure'n traduccions recentíssimes. Tots aquests lectors segurament s'haurien interessat per un film sobre una història d'un autor justament admirat. I sobretot el Premi Nobel, cosa que per ella sola significa una bona propaganda que pugui fer-se d'un talent literari.

Diana Wynyard

Haver dit d'una manera visible que al Catalunya donaven un film de Galsworthy era portar gent al cinema. La casa que ha *llençat* pel·lícules tan extraordinàries com *La Usurpadora*, i *Imitació de la Vida*, s'ha cuidat bé prou de no dir res d'això que podia beneficiar-la.

Nosaltres ja sospitem el motiu d'aquest silenci. Aquest reclam, a la millor—pensen aquests comerciants—, no afecta sinó un nombre reduït de persones. Reduït, sí; però molt més nombrós que la gent que ha vist a hores d'ara el film, també, perquè creieu que el dia de l'estrena el cinema feia angúnia de veure.

A nosaltres, en el fons, ens deixa molt tranquils que els negocis cinematogràfics vagin malament. El que ens irrita és que hom viu tranquil, refiant-se que l'avisaran respecte a certes coses que semblen de sentit comú publicar, i darrera aquesta santa innocència hom s'exposa que un dia estrenin una pel·lícula de King Vidor en un cinema de barriada.

Queda el recurs de documentar-se per la premsa de fora, diuen. Il·lusos, ja es cuiden els empresaris d'aquí de canviar els títols, a fi que no pugueu reconèixer en els títols que ells posen els grans èxits de l'estranger. Es el cas que moltes vegades, d'aquests èxits els representants d'aquí no en saben res, i com que es consideren infal·libles i en possessió d'una ciència de l'espectacle que no admet avisos de cap procedència, és inútil tot el que us proposeu fer perquè guanyin més diners i puguin triomfar els films de qualitat.

«El públic no comprèn això», ens van dir una vegada referint-se a una pel·lícula que no havien volgut valorar com es mereixia. I passa que els que no ho comprenen són ells. Què us voleu jugar que hi ha a Barcelona una pila de gerents de cases cinematogràfiques que no saben qui és John Galsworthy? I això no és indiferent per al negoci. Hi té, al contrari, una relació més directa del que es pensen.

Els films tenen un contingut, l'apreciació, comprensió i presentació del qual reclama una regular capacitat intel·lectual; però de moltes cases hom té la impressió que les pel·lícules hi són considerades a pes, tot al més segons la despesa que sembla haver ocasionat o segons la lluminositat de les *stars* que hi figuren.

* * *

Que el lector excusi aquesta digressió, provocada potser pel mal humor que els programes de la setmana ens han encomanat. Excepció feta, naturalment, de *Dama per un dia*, tan divertit, tan intel·ligent; de *Fanny* i d'aquest *Estigma llibertador* que ha provocat les nostres reflexions.

Estigma llibertador exposa un assumpte magnífic i, a desgrat d'una certa fredor en l'estil, l'exposa intel·ligentment. Aquesta gran actriu, una meravella de distinció i de la més autèntica elegància espiritual, Diana Wynyard, comunica un interès excepcional a la pel·lícula, que es segueix amb interès. No és el que se'n diu una gran pel·lícula, però sí un film correcte que tracta d'expressar una acció intensament humana i en l'exposició de la qual s'endevina un gran artista de la narració i un psicòleg profund. Llàstima de procés final, tan allargassat, tan poc cinematogràfic, a desgrat que James Whale faci tot el que es pot per variar els angles i les perspectives.

Una dona que es divorciaria de grat del seu marit, però que no pot acceptar aquesta separació quan li és oferta per un mitjà il·legítim: la calúmnia. Es una situació complexa que provoca subtils reaccions morals i on hom veu en acció un estil de vida d'alta elevació moral.

Sobretot, aquest film té una interpretació que pot qualificar-se de magistral. Hi ha en aquest aspecte detalls que amb tota seguretat procedeixen del director. Els nostres directors que aprenguin, que no costa pas tant, i els «programadors» que aprenguin sobretot a estar-se de donar coses com *Doce hombres y una mujer* el mateix dia que es pot veure Diana Wynyard i Colin Clive jugar amb tanta perfecció una acció que té tanta solta, com la que juguen en *Estigma llibertador*.

JOSEP PALAU

MARYLAND

AVUI

DAMA POR UN DIA

D'aquest film el crític JOSEP PALAU deia des d'aquestes pàgines de "MIRADOR" el següent:

Dama por un dia es senzillament un conte de fades, una història que hauria probablement enamorat un Dickens.

Els que vulguin apendre el joc de narrar en imatges podran veure i reveure amb profit el film aquest.

Dama por un dia és un bon film. Si més no, el millor de la setmana. D'això sí que en podeu estar segurs!

Cine Actualidades

Un programa extraordinari

1. Estrena del documental Fox en espanyol

S. M. el rei Jordi V d'Anglaterra

25 anys rei demòcrata

Els màxims esdeveniments europeus a través dels episodis del seu regnat

2. Noticiari Fox Mundial

La volta ciclista a Espanya

La cerimònia final a Lourdes i altres

3. 4 interessants documentals en espanyol

PANORAMA

Els films catalans amateurs al Concurs Internacional d'enguany

Per tal de pendre part en el IV Congrés Internacional, que tindrà lloc a Barcelona del 16 al 20 de maig, han estat triats els següents films:

16 mil·límetres, argument: *L'home important*, de Domènec Giménez; documental: *Pallars i Ribagorça*, de Joan Salvans; lliure: *La volta al món*, de J. Argemí.

9'5 mil·límetres, argument: *Sísif*, de Francesc Gibert; documental: *La pesca del nero*, d'A. Sarsanedas; lliure: *Reflexos*, de Domènec Giménez.

Color: *De Barcelona a Port de la Selva*, de T. A. Pinós.

«Angèle», de Pagnol

El tercer film de Pagnol — el primer fou *Marius*, el segon *Fanny*, tots dos trets d'obres teatrals seves — és *Angèle*, tret de la novella *Un de Baumugne*, de Jean Giono. D'aquest film ha dit algú «és una obra que fa el buit al seu voltant, com totes les obres el caràcter de les quals és d'una absoluta novetat». La crítica remarca que Pagnol ha sabut penetrar l'esperit de l'obra, i així, fent obra d'artista, ha pogut fer que en el film es trobés l'ànima mateixa del llibre de Giono. L'única reserva que s'hi fa és l'excés de diàleg, admirable, però que alenteix l'obra.

Notícies curtes

Ara que són moda les biografies, se n'està rodant, a Berlín, una de Stradivarius. Edwige Feuillère treballa en la versió francesa d'aquest film.

—Guy Kibbee, el pare de Sylvia Sydney en *Carrers de la Ciutat*, el deliciós vell verd de les revistes de la Warner, tindrà Zasu Pitts de partenària en *Big Hearted Herbert*, film en el qual treballa també Edward Everett Horton.

—Anita Loos, l'autora d'*Els homes les prefereixen rosses* i de *Però es casen amb les morenes*, escriu, amb la col·laboració de John Emerson, dos films: *The Studio Girl* i *San Francisco*.

—Roy del Ruth prepara una nova versió de *Broadway Melody*.

—En *Sota la lluna de les Pampes*, amb Ketti Gallian i Warner Baxter, serà donada a conèixer una nova dansa, la *zamba*.

—Franchot Tone — el llancer bengalí irlandès —, Una Merkel, Conrad Nagel i Louise Henry figuren en el repartiment d'*Una nit de Nova York*.

—El primer film americà de Fritz Lang, drama marítim, es titula *No contis històries!*

—Claude Rains, «l'home invisible», serà el Quasimodo d'una *Nostra Senyora de París* feta a Amèrica.

—Maureen O'Sullivan serà la *vedette* de *Tres Soldats*, film inspirat en la novella de Kipling.

—Serà dut a la pantalla *El Llogater del Tercer pis*, de Jerome K. Jerome, amb Conrad Veidt en el paper principal.

—A Amèrica preparen — i que es preparin per la seva banda els espectadors — uns *Tres Mosqueters!*

—Kathleen Burke, que ha renunciat definitivament al sobrenom de «dona pantera», tindrà un paper de tot repòs en un film pròxim on treballarà amb Jack Holt.

—El film que René Clair rodarà a Londres per a Alexander Korda porta el títol provisional de *Sir Tristan goes West*. Charles Laughton n'és l'estrella, amb un paper de fantasma.

—El mateix Charles Laughton serà el Cyrano d'un film que el mateix Alexander Korda té intenció de realitzar.

El film del jubileu

Coincidint amb el jubileu del rei Jordi V, s'ha de projectar un film que posarà en escena els esdeveniments més importants d'aquests vint-i-cinc anys darrers que afecten Anglaterra. Serà una mena de *Cavalcada*, almenys en el pla.

Una de les escenes d'aquest film serà la reconstitució de la signatura de l'armistici en el vagó històric del bosc de Compiègne. S'hi veurà Erzberger, representat per l'actor Saxon Shell, dret davant una taula on seuen el contraalmirall Hope (Frank Webster), l'almirall Wemyss (Edmund Bredon) i el mariscal Foch (C. M. Hallard). Al costat d'aquest darrer, dret, Franklin Bellamy representarà el general Weygand.

Un altre dels episodis del film del jubileu serà l'arribada de Scott al Pol.

PUBLI-CINEMA

Passeig de Gràcia, 37. - Telèfon 79681

Sessió contínua de 11 matí a 1 matinada

SEIENT: UNA PESSETA

CURIOSITATS MUNDIALS

Interessants reportatges U. F. A. exclusiu

ENCARE QUE SEMBLI MENTIDA

Rareses del món

NOTICIARIS D'ACTUALITAT MUNDIAL segons visió PARAMOUNT i ECLAIR JOURNAL: exclusiu.

FELIP II i L'ESCORIAL

La vuitena meravella del món

Un film documental espanyol de Cifesa

MALALTIES I REMEIS

La censura en el cinema

Hom ha remarcat moltes vegades que els estils paternalistes, amatents a obturar la lliure expressió dels pensaments, tenen en canvi una veritable obsessió a protegir la moral dels súbdits que es proposen de fer feliços. Primo de Rivera ens en donà exemples inoblidables i notes dignes de l'antologia. I qualsevol imitació més o menys transitòria i local del *bizarro* general andalús haurà de decantar-se, per força, a esmerçar unes possibilitats latents de moralització i de severa repressió dels actes punibles, damunt coses que no s'hi puguin tornar ni facin mal a ningú.

Allò que potser la censura no ens deixarà veure

Així tenim com l'autoritat màxima de la transitòria vida política catalana va gairebé debutar en l'exercici de les seves feixugues funcions suspenent un film que hom anunciava com a nudista i que ja havia estat revisat per la censura, però que promovia llargues cues d'espectadors carregats d'intencions segurament malicioses i d'esperances d'un gaudi pecaminós que a ben segur s'haurien vist defraudades, amb seriós perill per a la integritat dels seients d'un local que no es distingeix pas per tenir un públic gaire pacient ni confortable. A conseqüència del cor de lloances que promogué en certs sectors de premsa i d'opinió el gest autoritari, hom anuncià la sistematització d'aquesta vigilància post-censorial damunt el cel·luloide que gosés passar per les cabines dels cinemes de Catalunya sense estar depurat de tota mena de virus morbós, ja fos en forma de nudisme, de *sex-appeal*, de gangsterisme o d'irreverència. Les delegacions d'aquesta autoritat foren autoritzades i instades a exercir també aquest control moralitzador de les pantalles, i ara tenim una situació molt curiosa

Per perfeccionar, sens dubte, les esmentades iniciatives moralitzadores, fa pocs dies ha estat dictat, per la mateixa autoritat que transitòriament assumeix les facultats legislatives del Parlament Català, un decret basat en un dictamen de llei que hi havia en una Comissió sobre la censura cinematogràfica de protecció a la infantesa. Segons aquest decret, d'un abast considerable (i que haurà d'ésser completat per un reglament que el farà eficaç o inoperant), en revisar la censura els films abans de la seva estrena, haurà de proveir-los del qualificatiu d'*autoritzats* o *no autoritzats*, segons que hom els cregui aptes per a ésser vistos pels infants o no. Aquest judici, que haurà d'emetre també el Comitè de Cinema de la Generalitat, constarà amb lletres ben visibles en cartells i programes de les sales d'espectacles, i hom estatueix una escala de sancions per als empresaris que no compleixin aquest requisit i permetin l'entrada al seu local als menors d'edat, quan projectin algun dels films *no autoritzats*.

Justament jo mateix, en aquestes mateixes columnes, vaig demanar una vegada una protecció efectiva per a la infantesa, davant de films que, sense cap consideració, li eren servits. Vaig suggerir la creació de sales especialitzades de cinema per a infants, en les quals les meravelles acolorides de Walt Disney o de Max Fleischer fossin donades sense acompanyaments nocius. M'hauria de felicitar, doncs, d'una disposició que ve a donar satisfacció a algunes de les meves suggerències (que per cert meresqueren una sèrie d'articles de Jeroni Moragues, tècnic en cinema, en medicina i en psicologia infantils, d'una precisió absoluta i científica sobre el que havia d'ésser el cinema per a infants i si calia que n'hi hagués), però la meva desconfiança instintiva d'escriptor liberal envers el règim de censura, del qual tan desagradables experiències tenim, em fa acollir amb totes reserves aquest decret.

Lamento, en primer lloc, que un article terminant, basat en les exigències més elementals de la higiene, no prohibeixi dur a cap local clos d'espectacles—teatre, cinema, music-hall, tant se val—, infants menors de cinc anys, com a mínimum. M'ha indignat tantes vegades l'espectacle d'una criatureta de bolquers, o d'un parell d'anys, congestionada per la son i per l'atmosfera infecta, a la falda de la seva mare que només procura que no plori per no haver-se de molestar a sortir, en la penombra d'un cinema atapeït de públic, i tinc encara tan present la impressió terrorífica, repetida a través dels somnis de moltes nits, que em produí, quan tenia cinc o sis anys, una adaptació cinematogràfica del *Dr. Jekyll and Mr. Hyde*, de Stevenson, que considero un crim exposar les fràgils naturaleses i les impressionables imaginacions dels infants a la prova despietada d'un cinema popular. Estic content quan un d'aquests infants torturats plora en una sala d'espectacles, perquè almenys ell pren la revenja contra uns pares que no tenen prou sentit comú per a compendre allò que no convé per a llurs fills.

I, altrament, quin criteri presidirà aquesta censura prèvia? Seran les regles puritanes del Codi de Mr. Will Hays, les improvisacions d'uns buròcrates de bona fe i poca claredat de visió, la doctrina teòricament perfecta elaborada per un cos de pedagogs, de pediatres o de moralistes professionals? Són coses molt importants, i que cal determinar amb precisió. Serà tingut en compte només el criteri de la moral des del punt de vista més corrent, o bé hom tendirà, com a l'estranger, a protegir, mitjançant la censura, una moral social o nacional com la que prohibeix a Alemanya els films pacifistes, a França *La Banque Nemo* i *La Casa de Rothschild*, i en molts països els films soviètics?

El Comitè de Cinema de la Generalitat, en fer aquesta revisió prèvia, anirà amidant els escots, cronometrant els petons, comptant el nombre de trets, sense entrar en el fons d'argument i tendència del film, o bé tindrà en compte únicament això, per damunt dels detalls d'expressió del director i els actors? Tot plegat suscita una pila de dubtes que la publicació del reglament d'aquesta disposició, i sobretot la seva aplicació pràctica, quan comenci a efectuar-se, ens aclariran.

RAFAEL TASIS I MARCA

CAMISERIA FITO BARCELONA

CAMISER ESPECIALISTA EXIT EN LA MIDA

JAUME I, 11

Telèfon 11655

COLISEUM

3.a setmana de plens amb

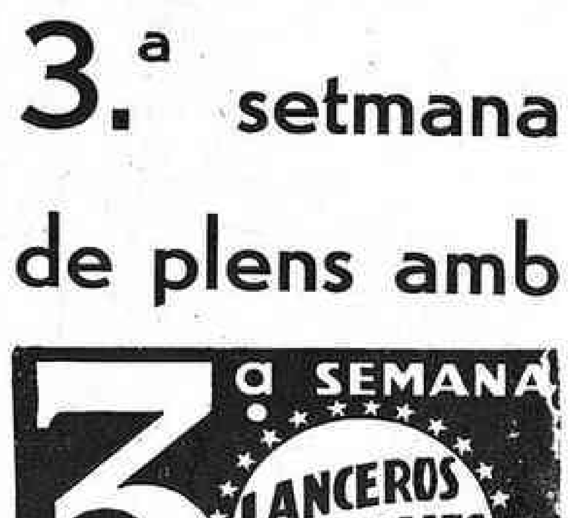

Es un film Paramount

Sense reestrena fins a l'octubre

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

«PERQUÈ DEMA SURTI EL SOL»

El prospecte de l'autor

Parlar del que un hom ha fet és sempre feina delicada i compromesa perquè hom s'exposa, si té temperament de pescador, a parlar, fins sense voler, del que no ha fet o bé exposar-se a infondre sospites si comença per negar haver fet res i a que, hàbilment interrogat, li facin confessar el que vulguin. I aquest compromís és molt més compromès si l'hàbit de parlar només dels altres us ha portat a considerar-vos com a inexistent o, almenys, com a invisible.

Però ve un dia que el més hàbil criminal comet una imprudència i per aquella l'enganxen a les novelles policíaques i ve que s'ha d'explicar perquè el lector pugui dormir tranquil, i ara sembla que aquest és el cas que ens passa a nosaltres, vull dir a mi, pronom estrany que sembla que de sobte vingui a desfer el plec professional tan confortable de parlar en plural, de manera indeterminada i sota la sola responsabilitat d'un director de palla. I aquest dia sembla que ha arribat amb motiu d'estrenar-me dimarts que ve al Poliorama, l'excellent formació de l'Ateneu Polytechnicum, no la companyia oficial, una comèdia, una farsa o cosa així, meva i titulada *Perquè demà surti el sol*, i sembla que, abans que les responsabilitats siguin massa greus, es vol saber de què va per prevenir-se.

MIRADOR ja fa algunes setmanes que se n'ocupa i en el darrer número d'una manera tan directa que, a no ésser que l'article que firmava amb totes les lletres el meu amic Josep Maria Planes anava acompanyat d'un retrat en el qual tots els cobradors de tramvies em reconeixerien, aquesta setmana hauria estat publicada una gasetilla pregant al director que fes constar que l'individu al qual s'alludia no era l'Angel Ferran de carn i ossos. Però com que sembla que ja no sóc a temps a desmentir-ho, hauré de confessar de pla i potser això em valgui una mica d'indulgència per part del jurat.

He de començar per agrair, en la meva declaració, tot l'agraïment que sento perquè aquesta comèdia o el que sigui no s'hagi representat fins ara—i encara no s'ha representat—, ja que potser és l'única manera que la gent se n'hagi ocupat. Es evident, evidentíssim, que si s'hagués estrenat tot seguit d'acabar-la, l'any 1930, ja no se'n cantaria gall ni gallina i avui dia s'hauria de comentar, segurament, alguna altra producció meva, cosa que jo també lamentaria perquè en aquests moments també em veuria obligat a parlar-ne.

Havent reeixit, doncs, aquest tractament preventiu, puc, ara, donar algunes explicacions sobre això, aquesta comèdia, com ha dit algú, aquesta farsa, com diuen d'altres, i com dic jo simplement, aquests tres actes i un pròleg, o aquest pròleg i tres actes. *Perquè demà surti el sol*, aquest títol massa llarg i una mica estrany, té, però, l'avantatge que el producte que anuncia, a l'inrevés de tants d'altres, és el que conté l'ampolla. Cal advertir, però, que no es tracta de cap específic de tesi, de cap remei heroic, per a obtenir sense entrebancs la sortida del sol; sinó simplement d'una mena de tilla o tot al més d'aigua-naf, i això vol dir que no pretén enganyar a ningú, simplement per a explicar, o per explicar-me, el perquè de l'inevitable.

Díaz Costa treballant en el decorat de l'obra d'Angel Ferran

La idea base, que és el millor i potser sigui l'únic apreciable, és treta de la Bíblia, cosa que demostra que ací hom no s'està de res, i és allò que diu que, quan Jehovà va haver creat el món, se'l va contemplar i el va trobar bo. Després va venir el setè dia i va reposar, i pel que sembla, aquest setè dia encara dura i el món, ací baix, es governa per la mecànica establerta. Després d'això, no intervindrà perquè un sol canvi podria espatllar-ho tot i potser demà no sortiria el sol.

Perquè això es veiés, i en l'obra jo pretenc que es vegi, encara que no ho aconsegueixi, calia posar l'espectador com a simple espectador, però no com a espectador d'un succés o d'un conflicte, sinó com a espectador del món (i ací és on l'obra indubtablement ha de fallar) i, per aconseguir-ho, no hi havia altre remei que situar-l'en a fora.

Aquesta posició de l'espectador és més fàcil d'aconseguir del que sembla, perquè la mateixa disposició del teatre hi ajuda; l'absurda és l'altra, la realista, ja que les habitacions en un escenari no tenen mai més que tres parets reals i el públic assisteix a la representació com un intrús invisible, i per tant absurd.

El públic, doncs, en *Perquè demà surti el sol*, seu fora del món com si es trobés en el terrat d'una casa que sobtadament s'hagués posat a créixer—ho diu un personatge del pròleg—i, travessant els núvols, l'hagués portat més enllà dels espais, a l'*altre món*. Aleshores, fent un forat als núvols, podria contemplar l'espectacle del món dels vius amb tota aquella serenitat que es requereix per *trobar-lo bo*.

Això, cal reconèixer-ho, és massa ambiciós i potser no s'hagi aconseguit més que en el pròleg, però alguna cosa s'ha d'ambicionar i quan vaig escriure-ho em va semblar que era una ambició que podia servir.

Després, és clar, ve el més difícil, que és donar aquesta visió del món, no com un panorama, sinó en un cas concret. Però des de l'alçària en què es troba el públic és molt difícil d'enfocar tot seguit el cas, i el més difícil és que aquest cas sigui representatiu de tots els casos. Però aquesta dificultat precisament salva del perill més gran que hi ha, que és el de fer una obra de tesi, una obra recepta de curander. Es per això que en el primer acte hi surt una pila de gent, una veritable confusió; en el segon acte es va aclarint i en el tercer encara més, com en aquelles pel·lícules on surt primer una ciutat plena de moviment, després es veu un carrer, una casa i per la finestra s'entra a contemplar el drama de família.

Aquest esclariment dels personatges, que en el tercer acte pràcticament són només dos a la vegada en escena, ja que els altres que hi ha han pujat també amunt, amunt i, com el públic, contemplen i comenten l'acció des de l'altre món, és a dir, que fan un tot amb el públic, serveix—és potser una figuració meva—per concentrar l'atenció en el drama (també hi ha drama) del protagonista, que es troba sollicitat per influències contràries, i lliurat a la pròpia decisió.

Tot això, que és molt complicat havent-ho d'explicar, i més havent-ho de realitzar, vist, em fa l'efecte que ha de resultar bastant divertit i mogut, no perquè jo m'hi hagi divertit gens ni mica escrivint-ho, sinó perquè hi he patit molt i el divertiment no me l'he comunicat jo mateix com passa amb moltes coses i amb els cigarrets, que te'ls fas, te'ls fumes i te'ls rius, i no en resta més que la borilla i la cendra. El producte, doncs, ha estat ben envasat procurant, per tots els mitjans que la tècnica moderna dóna, que arribés al consumidor amb totes les seves propietats i sense que el productor se n'hagi quedat cap més que la literària, que és ben poca cosa.

ANGEL FERRAN

—Necessàriament un de nosaltres ha d'estar tocat.

(*Esquire*, Nova York)

—Doncs això té més de dos mil anys.
—Apa, home! Si només som a l'any 1935!

(*Ric et Rac*, París)

Dimarts que ve, al Poliorama

En un altre lloc d'aquesta pàgina, Angel Ferran mateix parla als nostres lectors de la pròxima estrena de la seva obra *Perquè demà surti el sol*.

Es gran la confiança que tenim que en aquesta sessió en la qual MIRADOR es presenta com a empresari teatral hem d'obtenir un èxit que ens estimuli a tornar-hi altres vegades. Si no fos així no ens hauríem pas embrancat en un assumpte tan ple de dificultats i tan exposat en tots conceptes.

Els decorats, de Francesc Fontanals, ja realitzats per Díaz Costa, són d'un efecte extraordinari; en els assaigs, portats amb tot rigor pel mestre Enric Jiménez, hi ha hagut bona ocasió de comprovar com el bon efecte que produí l'obra de Ferran a tots els que la llegiren, que podia ésser purament per les seves qualitats literàries, ha d'ésser augmentat en la seva representació per les seves condicions de teatralitat; tots els detalls estan ja enllestint-se i l'entusiasme dels que hi intervenen és cada vegada més gran, per tal com, a mesura que s'arrodoneix el conjunt, la convicció que es tracta d'alguna cosa de veritable qualitat que serà presentada amb tota la idoneïtat necessària, es veu més i més corroborada.

Falten ja ben pocs dies perquè els nostres amics puguin jutjar la comesa que portem a terme amb aquests cordials i intelligents elements que composen la Secció de Teatre de l'Ateneu Polytechnicum, d'acord amb els quals i per obra seva és que serà presentada al públic de Barcelona aquesta aguda i intencionadíssima farsa del nostre humorista.

Si Ferran, amb el seu *Perquè demà surti el sol* no s'hagués proposat res més que fer-nos riure una estona, en veritat, no hauria tingut gaires dificultats per a aconseguir-ho. Però potser ni els amics del Polytechnicum ni MIRADOR no s'haurien emprès aquesta feina per presentar-la. Es perquè hi ha alguna cosa més que l'estricte estirabot còmic o enginyós que ens n'encarreguem i volem donar-lo a conèixer, posant-nos d'acord per tal que l'esdeveniment tingui tota la importància que mereix.

Aquesta farsa del nostre autor, encara que és ben humorística i té l'excellent virtut de no encaparrar-vos gens ni mica, es desprèn de la pura facècia gratuita per apuntar als temes eterns del pensament humà, sense cap pedanteria, sense cap pesantor, però amb un encert i una alacritat de primer ordre.

En fi, dimarts que ve a la nit, hom podrà veure fins on tenim raó en patrocinar la representació de *Perquè demà surti el sol*. De l'assistència que rebem dependrà que repetim amb altres obres i amb altres autors aquesta arriscada i compromesa aventura.

* * *

MIRADOR i la secció de teatre de l'Ateneu Polytechnicum, sota la direcció del mestre Enric Jiménez, presenten, en sessió única, al teatre Poliorama, el dia 14 de maig, a un quart d'onze del vespre, la farsa d'ANGEL FERRAN en un pròleg i tres actes *Perquè demà surti el sol*.

REPARTIMENT

PRÒLEG

Venedor ambulant, J. Balat
Amic, E. Penedès

ACCIÓ

Lèdia, Maria Gotzens
Teresa, Maria del Carme Font
Tia Clareta, Maria Teresa Gonzàlez
Tieta Maria, Gumersinda Pi
Lulú, Josefina Virgili
Nita, Maria Antònia Sardà
General Palau d'Aries, Joan Cristòfol
Matéu, Josep Moreta
Periodista, Ramon Gil
Badoc, S. Armengol
Sr. Ricard, E. Maqueda
Cambrer, Aureli Vilà
Dormilega, A. Santgenís
Sr. Sebastià, Ramon Coves
Sr. Callicó, J. Llopart
Guàrdia 1.r, Francesc Coll
Guàrdia 2.n, Ramon Pi
Un venedor de cocaïna, Vicenç Ponce
Un jogainer, B. Figueres
Nen dels diaris, J. Segura
Toni, A. Nogués
Pere, Joan Soler
Joan, Jesús Palmada
Carceller, S. Sans
Guardapasseigs celestial, J. Visa
Invitats, invitades, gent del gran món. Gent de la mala vida

Tres decoracions segons projecte de Francesc Fontanals i realitzades per Díaz Costa.
Caricatures corpòries de Jaume Bagaria.
Ilustracions musicals segons direcció de Baltasar Samper.

PREUS

Butaques pati 1.a classe	6	ptes.
» amfiteatre 1.r rengle	6	»
» pati 2.a classe	5	»
» amfiteatre 2.n rengle	3	»
Entrada 1.r pis i de passeig	2	»

Per localitats fins al dia de l'estrena hom pot dirigir-se a MIRADOR, Llibreria Louis Bergé, Rambla del Centre, 19, i a l'Ateneu Polytechnicum, Alt de Sant Pere, 27. El dia de l'estrena, al Teatre Poliorama.

Presentació dels Ballets Russos

Els grans amors de Diaghilew foren la pintura, primer, la música, després. La dansa no ocupà mai un primer lloc en el seu cor. Tot el contrari. La considerà sempre com un simple auxiliar.

L'home que, al seu país, es dedicà principalment a renovar la pintura — fou el fundador del grup d'artistes revolucionaris *Mir Iskusstwa* — i a organitzar exposicions memorables — la dels pintors anglesos i alemanys en 1897; la dels artistes russos, joves i vells, en 1898; la gran exhibició internacional en 1899, on els impressionistes francesos aixecaren una tempesta de protestes; la sensacional retrospectiva de retrats històrics russos en 1905 —, aquest home apassionat, quan es decidí a conquistar l'Occident, començà per organitzar al Saló de Tardor de París, en 1906, una gran exposició de l'art rus, que anava dels vells icons i els retrats de Levitzki a les obres dels *menys de trenta anys*.

Tamara Tumanova

L'home que, al seu país, estudiant encara, volia ésser compositor i sentia una passió desordenada per la música, en la qual la veneració per Glinka i Borodin podia viure al costat de la debilitat per l'òpera italiana i el menyspreu per Wagner, aquest home apassionat, quan es decidí a conquistar l'Occident, començà també per organitzar a l'Opera de París, en 1907, uns discutits concerts de música russa, i, en 1908, la representació del *Boris*, que sorprengué tant pels intèrprets, Txaliapin i Smirnoff, com per la presentació de Golovin i Juon.

Quan Diaghilew arribà a París — agonia del *fauvisme*, naixement del cubisme —, les recerques pictòriques eren combatudes acarnissadament pels uns i posades als núvols pels altres. Enamorat de la pintura en primer lloc, com hem dit, devorat per una inquietud mai saciada, Diaghilew, com havia fet a Rússia, es posà tot seguit al costat dels renovadors. Tragué les discussions estètiques dels tallers de Montmartre i Montparnasse i les llançà a la voracitat del gros públic i dels esnobs per mitjà dels seus ballets, l'element principal dels quals fou sempre el pictòric. Donats a conèixer Bakst, Benois i Roerich; Sert, Larionow, Gontxarova, Picasso, Derain, Matisse, Laurencin, Braque, Pruna, Miró, Ernst, Utrillo, Rouault, Chirico, conegueren les llums de la bateria gràcies a Diaghilew. Enamorat de la música en segon lloc, com hem dit, així que el nostre home s'instal·la a París, es fixa en Debussy, Ravel, Schmitt; s'adona, el primer, del talent de Strawinski; revela Prokofieff, el ballet del qual, *Chout*, és copiosament discutit; porta a l'escena Erik Satie i els seus deixebles, Poulenc, Auric, Milhaud; descobreix Nabokoff; fa conèixer al gran públic Falla; treu de l'ombra el jove Rieti...

I la dansa, preguntareu, quin rol jugava en tot això? El de simple auxiliar. Ja ho hem dit. La dansa, per a Diaghilew, no era un art autònom. No era fi, sinó mitjà. Un mitjà per a servir les seves dues debilitats, la pintura i la música; un mitjà per a posar en escena la partitura d'un músic i l'obra d'un pintor. Tots els seus ballets es desenvoluparen sota la dictadura pictòrica i musical. La pintura i la música foren les arts que dictaren les seves ordres al mestre de ballet. Per a servir Strawinski, els Ballets li creen espectacles i dansen allò que no és coreogràfic. Els *tandems* Bakst-Rimski i Strawinski-Picasso determinen la coreografia de *Shéhérazade* i de *Pulcinella*. La coreografia del *Sacre du Printemps* fou inspirada en part per unes pintures eslaves primitives reunides per Roerich, els personatges amb els genolls *endins* de les quals empenyeren Nijinski a imitar-los, tot i capgirant les *posicions* de l'escola.

Mimats per Diaghilew, els artistes agafen pretensions, s'erigeixen en dictadors, tracten els dansarins com a simples servents. Quan Fokin abandonà els Ballets, el pintor Bakst digué al crític Henri Prunières: «Era com tots, no tenia imaginació. Jo havia d'ensenyar-li tot el que calia fer. Ell posava a punt els passos...» Vanitat, vanitat canta la mar!

Contes russes, amb els quals debutaren dissabte al Liceu els Ballets de Monte-Carlo, són fills d'aquest estat d'esperit. I l'artista pensant en l'obra del qual fou muntat aquest ballet era Larionow. Aquest pintor, Natalia Gontxarova, a la qual es deuen els enlluernadors decorats del ballet *Le coq d'or*, i Sudeikin, autor de l'escenografia de *La tragédie de Salomé*, pertanyien a l'escola moderna de Moscú. Enamorats de les taques esclatants de color, en possessió de la riquesa d'invenció dels artistes bizantins, de la imaginació inesgotable dels brodadors i tapissers orientals, aquests pintors, que retornaven a la imatgeria popular i s'inspiraven en la tradició dels fresquistes de l'època de Paleòleg, creaven unes obres que evocaven alguna festa sumptuosa i bàrbara. Abans de 1914, Diaghilew no tenia una tropa fixa. Els dansarins de Petersburg i Moscú feien vacances durant maig i juny. Diaghilew els contractava per a aquests dos mesos i feia amb ells la temporada de París i Londres. En 1914, formà la seva companyia començant amb Gontxarova, Larionow i Massin. La primera època d'aquest darrer va estretament associada al nom de Larionow, que inspirà la coreografia de les primeres obres muntades per Massin. I a aquest període, que podríem qualificar de popular rus, pertany *Contes russes*, estrenat a París en 1917 i representat anys enrera ací.

L'argument d'aquest ballet és una successió d'escenes poades en la imatgeria i la llegenda populars de l'antiga Rússia. El decorat de Larionow té les característiques que hem comentat més amunt i és ric d'un exotisme fortament acolorit. Malgrat les imposicions, les exigències i el control tiànics del pintor, la coreografia, sobre una música molt expressiva de Liadoff, porta l'empremta de Massin. Aquell estil Massin que és animació bulliciosa i moviment continu, agitació espasmòdica de cames i, sobretot, de braços — aquells braços tan inquiets de Massin —, i submissió a l'imperatiu de la música. Però *Contes russes* no ens ha ofert gaire dansa. Les poques estones lliures que li deixava la recerca de nous pintors i músics, Diaghilew les dedicava a la dansa. I, tot i declarant-se enemic de la tècnica pura, de l'abstracció amputada de sentiment, exigia del dansarí l'expressió dramàtica o còmica. Volia que es convertís en mímic. I el simbolisme primari dels gestos de *Contes russes*, més que dansa és aquella pantomima que tant odiava Levinson.

Les Sylphides, elegàncies somiadores, i *Els presagis*, una tècnica prodigiosa posada al servei d'una certa filosofia, ballets dels quals ja hem parlat llargament ací, figuraven també al programa inaugural. I no cal dir que en tots els ballets la tropa de Monte-Carlo — Danilova, Tumanova, Baronova, Jasinski, Petroff, etc. —, ha actuat amb una disciplina, una cohesió i una mestria insuperables.

SEBASTIÀ GASCH

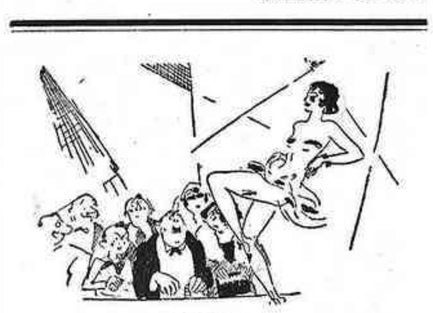

ERROR

—Escolta, Alfred, compra un programa. Em sembla que no som pas a la sessió de teatre moral.

(*Ric et Rac*, París)

—Està bé el film?
—Ja ho crec, senyora! Pot anar a ulls clucs!

(*Ric et Rac*, París)

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

ELS ORIGENS DE L'ATENEU (*)

La tertúlia de can Giró

No sabem res de cert de com va començar la tertúlia. Mañé i Flaquer i Figuerola tampoc ho saberen, però hi donaren una explicació que és possiblement la veritable. Figuerola diu que va néixer per «generación espontánea» i Mañé ho acceptà. La qual cosa és, si fa no fa, la raó de naixença de totes les tertúlies i de tots els grups que han existit. Figuerola diu, i també li fou recollit, que certes circumstàncies de veïnatge facilitaren la seva creació, i també l'emigració d'una part dels que formaven una tertúlia literària, anomenada «El Folletín», al «Café del Rincón».

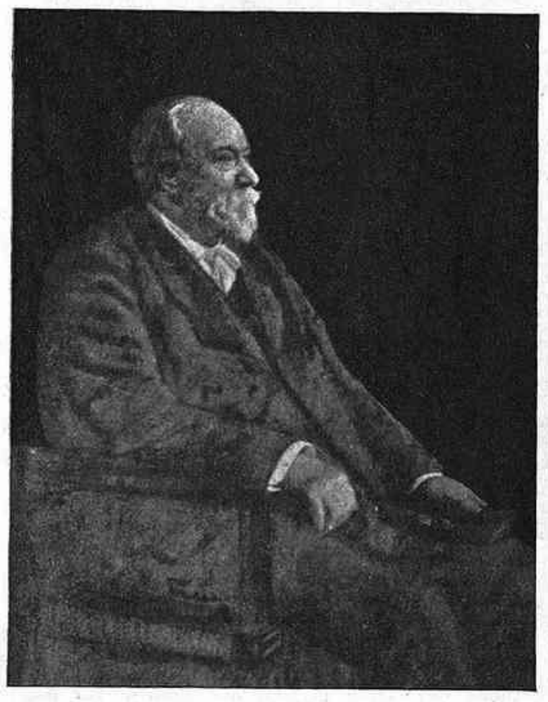

Joan Mañé i Flaquer

En aquest moviment emigratori jugaven —perquè aquest cas no sigui excepció—les simpaties i les antipaties mútues; alguns, diu Mañé i Flaquer, aprofitaven l'avinentesa per a separar-se dels germans Güell i Renté i dels Bermúdez de Castro i d'altres poetes i literats «que no les eran tan simpáticos».

Les raons de veïnatge foren, segons recorda Figuerola, que a la mateixa casa on era la farmàcia Giró vivien els germans Sànchez Fuentes, i al mateix carrer Pau i Manuel Milà i Fontanals, «a la izquierda, pasada la del Olmo, muy cerca de la muralla de Tierra, en un entresuelo y cuarto principal de angosta fachada», i Llausàs, que vivia on després va ésser l'Ateneu, mentre ell mateix, Laureà Figuerola, vivia «en un entresuelo de la casa de Madama Lebret que es la segunda a la izquierda pasada la travesía de Lancáster», on ara hi ha un cert hotel. Tots ells, aleshores joves que tenien de divuit a vint-i-cinc anys, hi anaven diàriament i alguns dies més d'una vegada.

Ja hi trobaren tertúlia i tertulians—car Figuerola confessa que eren d'una generació anterior a la seva don Pedro Mata i Antonio Ribot—, i aleshores i després, en diverses generacions, per la rera-botiga del fantàstic senyor Giró passaren tots, o gairebé tots, els que formaven la vida intellectual barcelonina.

Més que afegir noms i més noms, de molts dels quals ja no se'n conserva més que un record vague, és interessant de veure els qualificatius que en la intimitat un i altre atribuïren a llurs amics. Per exemple, En Ribot era per a Laureà Figuerola «poeta de raça» i d'ell i de Mata parla com a perseguits «por los hombres de peso». Mañé i Flaquer, més certerament, diu que el primer «no era más que un zurcidor de frases. Tenia facilidad para versificar, pero carecía por completo de numen poético.»

De Manuel Milà, Mañé i Flaquer tan sols escriu que era estimat i respectat per tots: «querido por su angelical carácter y respetado por su gran saber», i Figuerola recorda com cap a l'any 1837 va caure al carrer, des de l'entresol de casa seva, i no es va trencar més que el braç, tot i «su inmensa mole».

Ell amb Rubió i Llausàs parlaven i discutien qüestions de literatura. Rubió era especialista «en las pelotadas de revés, que sentaban en el suelo a los legos que se atrevían a gallear en el campo de la literatura», i Llausàs—de qui, fent-hi salvetats, es riuen—, Llausàs, home que anava sempre darrera de Manuel Milà i Fontanals com a *fidus Acates*, diu Figuerola, i també «como la soga tras el caldero», encara que «savi», confessen tots dos unànimement que era insuportable quan parlava de la segona ensenyança o feia el seu «propio panegírico... que era casi siempre». La llengua espanyola, això sí, la coneixia profundament. Per cert que d'aquella casa i d'aquella reunió i com a conseqüència d'unes facècies i un malentès entre Illas i Figuerola, com a penyora de pau i amistat, va sortir aquella gramàtica de la llengua castellana, firmada per tots dos, i que per molts anys fruí d'una gran popularitat a Catalunya.

Xavier Llorens callava sempre. Contemplava la psicologia d'aquella fauna. Parlava solament quan hi era requerit, i ho feia aleshores amb tan poques paraules i d'una manera tan discreta, que el que deia semblava una sentència (Mañé i Flaquer).

No tots els que hi anaven eren, però, literats. Hi havia una sèrie de tipus estranys: un boter que es deia Castells; un cotoner, Buxó, que va comprar Santa Caterina de Pedralbes, home incult, conegut per les seves extravagàncies i nícieses; un tal Cañadó (Cañadoret), «ex-oficial de cuerpos francos», d'un pintoresc semblant al que l'amo traspuava. Figuerola cita—a més de les anteriors figures — com a més o menys assidus a la tertúlia, en els primers temps, abans que ell mateix marxés a Madrid, Fargas, que va ésser crític musical; el mestre Sirvent, el pintor Claudi Lorenzale i l'escultor Clavé, abans d'embarcar-se cap a Mèxic. També recorda Piferrer, Tillas i Vidal, com accidentalment varen passar-hi Permanyer, el notari Folguera, «que cantaba el aria del *Nabuco*», i el filharmònic Freixas, «de... réplicas instantáneas». I hi podem afegir alguns noms més; els que Mañé i Flaquer recollí d'un tertulià accidental, que va ésser-hi de 1844 a 1846, i els que ell mateix trobà quan va començar a assistir-hi: el poeta J. F. Carbó, cunyat de Milà, i aquell altre poeta, mort jove, J. Semís i Mensa — «enfermo y maniático de sus males, concurrió poco», li escriu Figuerola—; Pau Piferrer—de qui ja hem recollit quelcom en l'anterior article—; Ramon Avellana, professor de matemàtiques i de piano; Antoni Fargas i Soler—successor de Piferrer al *Diario de Barcelona*—; el pianista Sirvent i el «genial maestro José Piqué», cuñado de Cuyás, el de la *Fatuchera*»; Ignasi Fontrodona; Bernabé Espeso; Sol i Padrís—«cometa errante», segons Figuerola, com molts altres—; Antoni Bofarull, «carácter mordaz y envidioso no engració en la tertulia» (Mañé i Flaquer), i Víctor Balaguer tampoc; volien, segons sembla, ésser sempre cap i centre de constellació, i això a can Giró no els era possible.

A més dels discursos del farmacèutic i de les discussions literàries, es parlava de política amb una llibertat que tan sols incidentalment es tenia, en aquells anys de 1835 a 1845, a Barcelona, «en aquella triste época de guerra civil y de movimientos revolucionarios... La política nos acaloraba, y los horrores de la guerra civil y las injusticias de los partidos nos irritaban, empezando a dibujarse modificaciones en la opinión con el transcurso de los años y posiciones ocupadas...» Així s'explica Figuerola. I aquí tenim, sens dubte, una altra de les raons que contribuïren a l'esplendor de la reunió de can Giró.

Ja en l'any 1847, en canviar la situació de molts dels que la formaven, va començar la decadència d'ella. Car coincidí que Bergnes de las Casas, el matemàtic Presas, Milà i Fontanals, Rubió i Figuerola, varen fer oposicions i varen ésser nomenats catedràtics, la qual cosa coincidí amb la davallada cada vegada més gran de la farmàcia i per tant l'agreujament de la mala situació econòmica del farmacèutic, que també aleshores passà una malaltia per la qual va ésser prop de la mort. Cap a l'any 1847 començà, doncs, la deserció dels antics tertulians i alhora el costum de reunirse al «Café del Rincón, en una mesa inmediata al piano donde mostraba su habilidad el pianista Nogués (F.)». A aquesta taula, que era reverentment anomenada pels altres parroquians «la mesa de los sabios», concorrien: l'enginyer don Víctor Martí, l'arquitecte Oriol i Bernardet, Antoni Barrau, l'advocat Joan Baptista Guardiola, d'idees «radicales que hoy se calificarían de anarquistas», com escriu Figuerola—un dels assidus—, don Joan Agells, don Ramon Martí i Eixalà, Olivarri, biscaí, catedràtic de Medicina, exagerat com un andalús... i d'altres i d'altres.

En la seva història no els fa falta més que fer un pas per arribar a l'Ateneu. La idea era vella, no tingué però realització fins l'any 1860. Aquest any l'Ateneu obrí les seves portes al carrer d'Escudellers, i es troben entre els seus fundadors els que hem trobat a la tertúlia de l'apotecari Giró i al voltant de l'anomenada «mesa de los sabios».

X. DE S.

(1) Vegi's MIRADOR, n.º 316.

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

«Flush» segons Virginia Woolf

Gairebé coincidint amb l'estrena a Barcelona de *The Barrett of Wimpole Street*, ha aparegut la traducció francesa (Librairie Stock, París 1935) de la darrera obra de Virginia Woolf, que és la biografia de Flush, el gos d'Elizabeth Barrett Browning, la poetessa anglesa protagonista del film esmentat.

Els que l'hagin vist hi retrobaran els mateixos esdeveniments i les seves conseqüències, examinats però d'un punt de vista poc ordinari en els llibres. Es entorn de Flush que Virginia Woolf ha muntat tot el llibre, i és per tant des del punt de vista de les seves opinions i sentiments que són presentades les aventures de Miss Ba, primer, i les del matrimoni Browning a Itàlia després.

Virginia Woolf

Flush, que és un gos de raça, amb un *pedigree* que gairebé es perd en els origens de la història, és un aristòcrata i accepta resignadament de canviar la llibertat dels seus camps nadius per la casa del tirà Mr. Barrett, negociant a la City. Malgrat els avantatges materials, Flush potser no s'hauria assimilat tan bé a l'ambient de Wimpole Street si la seva mestressa no l'hagués conquistat definitivament i s'hagués establert entre ambdós una veritable camaraderia. Per això Flush, tot i no entendre moltes coses, accepta i estima el que plau a Miss Ba, i domina les seves temptacions de mossegar Mr. Robert Browning, després d'unes temptatives poc afortunades. Fins i tot arriba a estimar-lo com un de la casa.

Quan Miss Ba esdevé Mrs. Browning i Flush descobreix Itàlia, la seva vida canvia totalment. Itàlia és la llibertat per a un gos de raça. S'allibera del morrió i de la cadena, vagabundeja per les ciutats italianes en companyia de gossos descastats, sense por dels lladres que aterroritzen els gossos aristòcrates de Londres, i descobreix un món de sensacions incògnites: la calor del sol italià, l'olor dels carrers, dels mercats i de les esglésies, les puces, que seran la causa d'una esquilada que l'allibera del seu pelatge aristocràtic i el fa semblant a un lleó. L'esquilada és el senyal de la plena llibertat, i Flush l'aprofita amb escreix.

Com tants de poetes i literats anglesos, Flush queda encisat d'Itàlia. Quan torna a Londres s'hi troba malament — altre cop el morrió, la cadena i la por dels lladres —. Sortosament retorna a Itàlia ben aviat i allí torna a pendre el sol, com un filòsof, fins que la mort l'atueix al costat de la seva mestressa.

Sobre aquest tema senzill Virginia Woolf broda tota una sèrie de comentaris agudíssims. La biografia del gos és el punt de partida, el pretext per a donar-nos una visió poètica i humorística de dos móns ben oposats: Londres i Itàlia, Wimpole Street i la família Browning. Per aquesta oposició, Louis Gillet, el prologuista de la traducció francesa, qualifica *Flush* de conte filosòfic. L'afirmació sembla una mica arriscada si hom considera el concepte que Virginia Woolf té de la biografia i, simultàniament, el valor i les característiques de l'obra de l'escriptora anglesa.

En un assaig aparegut poc temps abans d'aquesta vida de Flush, Virginia Woolf parlava de la biografia contemporània i deia que «és un mètode per a escriure sobre la gent com si fossin alhora, reals i imaginaris... agafant el millor d'ambdós móns. No és invenció, novella, perquè té la substància, la realitat de la veritat. No és tampoc biografia (en el sentit clàssic) perquè té la llibertat, l'art de la novella». Així ella en *Flush* parteix d'uns fets coneguts i arriba a la creació d'un món eminentment poètic, però real. Les aventures del gos no són un pretext per a treure'n unes conseqüències generals. El que passa és que permeten a la seva mestressa de fer uns comentaris més o menys transcendentals i a l'autora del llibre de glossar-los.

Virginia Woolf ha excellit en l'art d'introduir la poesia en la novella. Ací, però, no abusa de les seves qualitats líriques. Més aviat es manté en un to irònic que escau meravellosament al tema. Les coses són poètiques, no directament, com en altres obres seves, sinó poètiques per a Flush, i naturalment la poesia que ressona en l'esperit del gos no té la mateixa qualitat que la nostra.

RAMON ESQUERRA

Aquest número ha passat per la censura

UNA PERIODISTA RODAMON

Janina Olszewska

Mentre hi ha dones com Amy Mollison o Amelia Earhart que imiten els homes en la conquista de l'aire que cada dia redueix les distàncies terrestres, hi ha una dona que corre món pel sistema més antic i més senzill, més econòmic i potser no menys emocionant, d'anar a peu.

Aquesta heroïna ha estat aquests dies a Barcelona, i ha volgut fer una visita a MIRADOR, l'existència del qual coneixia, i explicar algunes de les seves peripècies.

Janina Olszewska és una escriptora i poetessa polonesa, que malgrat el seu llarguíssim romiatge a través de països tan diferents de raça, religió i costums, ha romàs eslava cent per cent, com es diu ara. Tot parlant amb ella teniu la sensació de trobar-vos davant una persona que viu fora de la realitat, en perpetu somni, somni que li fa considerar tot el que la volta com molt millor del que és efectivament. Només sembla desvetllar-se quan hom li pregunta si mai no té por d'aventurar-se tota sola a través de països i de gent desconeguts, i respon amb un perdonable esclat d'orgull nacional:

—No tinc por perquè sóc polonesa!

D'on ve Janina Olszewska i on va? Ve de la seva Polònia, de Varsòvia, d'on sortí el passat mes d'octubre, i va, a través d'Espanya, al Mardoc, Algèria, Tunísia, la part costera de Líbia, Egipte, Terra Santa, Síria, Turquia, on vol acabar el seu tomb embarcant-se, com qualsevol mortal, per a tornar al seu país nadiu.

Fins ara, la periodista polonesa ha travessat part de Txecoslovàquia, tot Austria, ha passat els Alps, ha arribat a Venècia i, seguint les ribes de l'Adriàtic, ha entrat a Roma, d'on ha sortit cap a Orvieto, Siena, Florència, Milà, Torí, Gènova i San Remo, la ciutat rival de Monte Carlo en la ruleta.

S'ha deturat uns quants dies a San Remo per assistir a les experiències del seu compatriota Zibigmied Dunikowski, el famós «fabricant d'or» del qual s'ha ocupat tantes vegades la premsa de tot el món. Janina té fe en la invenció. Ha assistit a la «fabricació» d'or i porta a sobre un doble tubet de vidre en una de les branques del qual hi ha terra d'on s'ha extret l'or i en l'altra una lamineta del preciós metall que hauria sortit de la «màquina» de Dunikowski.

Segons aquest, la terra que és bona és la de la Riviera francesa; la de la italiana no conté absolutament gens d'or. L'Olszewska ha promès a l'inventor que li expedirà terra roja de Catalunya, que, en opinió de Dunikowski, deu ésser d'allò més bona per a extreure'n l'or segons el seu procediment que no és més que una acceleració de l'obra de la natura.

Però, en el fons, Janina s'interessa molt relativament per aquestes coses i, malgrat haver quedat convençuda per les proves del seu compatriota, l'ha deixat, com deixà a Polònia el seu càrrec en l'ensenyament, per a seguir el seu camí. I amb la motxilla a coll i be — dotze quilos de pes —, la seva màquina fotogràfica en bandolera, ha passat la frontera franco-italiana, i després de Niça, Marsella i Perpinyà, ha entrat a Catalunya.

* * *

No és aquest el seu primer viatge a peu. La collega polonesa, abans d'empendre'l, ja havia recorregut tots els Balcans, especialment Romania, Bulgària i Turquia, bona part de l'Asia Menor i fins totes les illes del Dodecanès.

D'aquesta seva volta anterior parla amb especial entusiasme de la mesquita d'Adrianòpolis amb les seves nou mil nou-centes noranta-nou finestres i de l'hospitalitat musulmana. Quan arribava al capvespre a un poble de Turquia, les dones es disputaven per allotjar-la a casa seva.

Ens conta també que una vegada, a Bulgària, després d'haver recorregut trenta-sis quilòmetres sota una pluja contínua, arribà finalment a un poble de quatre cases i fou «agredida» per una robusta pagesa búlgara, que violentament la dugué a casa seva, la ficà al llit i l'atengué amb tan bon cor com brusquedat.

En canvi, a Itàlia, ningú no l'estatjava sense el permís previ del secretari del feix local o dels *carabinieri*.

Aquesta dona va fent el seu camí sense un programa determinat més que en les seves grans línies. Normalment recorre trenta o trenta-cinc quilòmetres cada dia i no sap mai on dormirà: si en un hotel o una fonda de mala mort, un convent o una casa de pagès, una cambra confortable o unes golfes. Li és igual. Tot això li és indiferent. El cas és seguir endavant, tota sola, endavant pel seu camí.

Janina Olszewska al Masnou

Com s'acudí a aquesta dona, de bona estatura, de cabells d'aquell característic ros eslau, d'ulls grans i clars i de fesomia i veu canviants, la pensada de seguir món a peu? Heus ací un tret que no faltarà qui atribueixi a la psicologia eslava.

Durant la guerra, desaparegué un germà seu que vivia al Caucas. Una visió li'l féu aparèixer lluny, lluny... i ella decidí de trobar-lo. On? No ho sap... Però l'esperança no l'abandona. I a la recerca d'aquest germà perdut, l'Olszewska ho ha deixat tot.

* * *

En les seves breus parades, l'Olzewska escriu les impressions que tramet a un diari de Varsòvia, i sovint compon sonets que publicarà un cop hagi tornat a la seva pàtria. La seva ànima de poeta necessita sempre nous horitzons i noves emocions.

La periodista polonesa ens ha parlat de Catalunya amb viu i sincer entusiasme.

—El seu cel — ens ha dit — és meravellós, com les seves muntanyes i els turons que he vist de La Jonquera fins aquí. He vist una mar tan bella, tan encisadora...

I per això s'ha quedat dues hores a la platja de Masnou, perduda la mirada en la immensitat del blau.

Janina Olszewska se n'ha anat de Barcelona, de la qual diu que recordarà sempre la grandesa i la modernitat, i també la bonhomia dels seus habitants, cap a Montserrat, Tarragona, Madrid, Andalusia... enllà, cada vegada més enllà.

ATHOS NOVELLIS

LLEGIU EL LLIBRE DE GRAN ÈXIT

EL FET DEL DIA

per

JOAN ALAVEDRA

Preu: 5 pessetes

Administració i venda:

Llibreria Catalònia

3, Ronda de Sant Pere, 3

Subscriviu-vos a **MIRADOR**

Rambla del Centre, 19 (Llibreria Bergé) - Barcelona

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

El Sr. .....

que viu a .....

carrer ..... *n.º* ..... *es subscriu a* **MIRADOR**

pel preu fixat de **3'50 ptes.** *trimestre.*

..... *de* ..... *de 193*...

Signatura

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions

Ernest Maragall

Una nova exposició d'Ernest Maragall, més completa que les anteriors, dóna com a segur el fet d'haver-se emmotllat decisivament als postulats personals que ha deixat entreveure al llarg del període de la seva formació.

Ha tingut l'ocasió de poder demostrar, d'una manera gens reduïda, la seva possibilitat pel que es refereix a la materialitat de l'ofici, de la qual n'hem extret la conclusió que podent ésser un retumbant magnífic o bé un goticitzant extraordinari, prefereix adaptar-se a la seva complexió espiritual i ésser tothora l'escultor Ernest Maragall propi, amb totes les virtuts i tots els defectes.

A les altures actuals, aquestes darreres consideracions deurien fer-se en cursiva. El complex *modern* ha creat entorn seu un *entourage* considerable contra la impuresa del qual cal refugiar-se en les ensenyances del cànon clàssic. Mal interpretats, els darrers mots donarien com a efecte mirar amb ànsies de deslliurança el rígid camí del museu. Però no és això exactament, sinó únicament la joia de veure'l vetllant el desenvolupament d'una obra plena de prometences.

Gràcies a aquest control, Maragall fa la seva via sense deixar treure el nas a la matemàtica freda de l'acadèmia, i sí sols recordant-ne allò que té d'inalienable, que en llenguatge corrent és anomenat correcció. El resultat és a la vista de les vint-i-sis peces recollides en l'exposició. En la majoria hi ha aferrada la gràcia i l'encís una mica sistemàtic que el jove escultor aplica a la seva producció.

El temps que ens separava de la darrera exposició ens feia esperar amb temença la multiplicació de la sensibilitat en detriment de la veritat nua, però la veritat ens fa rectificar. Maragall ha sbut mesurar excellentment les parts integrants i primordials de la seva personalitat i fer-ne un punt dolç que tothom haurà d'avalar amb la complaença, uns veient-hi l'expressió normal de l'artista, altres la seva ratificació.

Citem com a exemples modèlics d'aquest resultat les obres núms. 9, 10 i 11, que centren amb exactitud la posició artística d'Ernest Maragall.

Miquel Villà

Amb tot el respecte i consideració que ens mereix un pintor com és Miquel Villà, hem de determinar que la seva exposició de les Galeries Syra ens dóna lloc a formular dues reserves.

Avantposem la seva condició indiscutible de pintor i de pintor intelligent, cor obert a tot el que sigui material pictòric, que ho és gairebé tot. Immediatament jutgem els dos aspectes de la seva obra, que personalment considerem inoperants: la classe de pessimisme i l'excés de color.

Davant les teles de Villà, ens passa una mica com als simbolistes del XIX quan cregueren oportú de reaccionar contra els estralls naturalistes de Zola. L'expositor de les Galeries Syra usa un naturalisme que recau en aquella tendència pessimista de la qual parlàvem i que investeix el conjunt pictòric d'una galvanització àcida, dura i primitiva, que no encaixa massa exactament dintre el nostre esperit acostumat, si no predestinat, a assaborir la bellesa en el seu estat més senzill i intranscendent.

Villà fa de dimoni temptador, mostrant-nos el revers de la medalla de la qual tantes ocasions hem contemplat el seu anvers on consten profusament catalogades les gràcies nacionals del paisatge. Es un món a part de la pintura autòctona en el qual juguen factors extraordinaris que no volem classificar en aquest moment. *La Taverna* i algun paisatge típicament seu són teles que vibren amb un automatisme fatal, en les quals podrien transcórrer contes de fades perverses i viure-hi altres personatges de psicologia enrarida, embolcallats per un misteri moral profund. Constitueix una formidable rèplica a tot el que plàsticament s'ha vingut dient del nostre país. Té una manera de veure i de fer absolutament personal i sense gota de posador, i és com una repetició de la raresa ascètica del Greco enmig de la llum clarivident del segle XVII.

No fem d'aquest procedir una qüestió desvaloritzadora ni molt menys. Signifiquem la seva importància en un moment en què tothom està d'acord a dir al blanc blanc.

L'excés de color a què igualment ens referíem en començar arriba a l'obsessió en alguna de les teles del conjunt. El fet de no existir límits per a la paleta té un rol important en el programa emocional del pintor. D'aquí prové una cosa essencial en Villà, que és la retòrica pictòrica, l'engrescament de la inspiració, el gust sensual de la matèria i el traduir emocions captades mitjançant la facilitat servida per la torrentada del color.

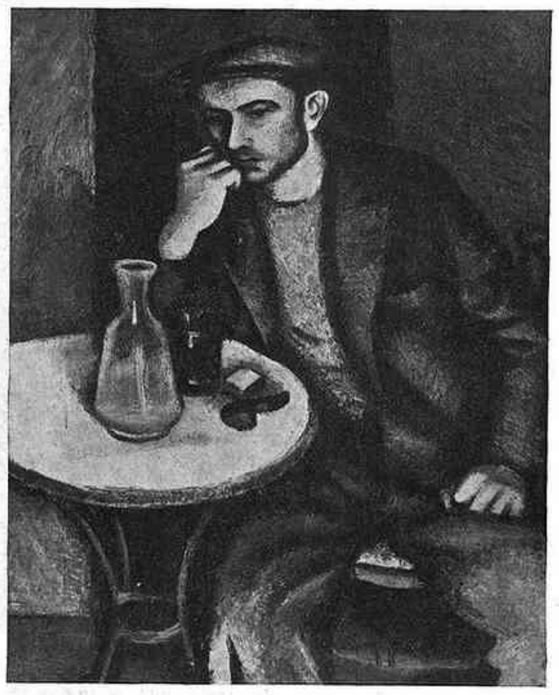

Miquel Villà — La Taverna

Ernest Maragall — Marbre

De cap de les maneres el que hem redactat vol minvar l'alt interès del pintor Villà. Altrament, aquell interès seria prou fort per a rebutjar-ho. Villà és un esplèndid cas de pintura que només pot permetre's sense immutar-se un gran moviment artístic ple de facetes, igual que el que passa en una família molt nombrosa que té un noi que estudia per capellà. Consideraríem de mala llei silenciar que l'exposició esmentada constitueix un esdeveniment notable que cal assenyalar amb tot l'afecte. Hem dit, i ho repetim, que es tracta d'un senyor pintor que, com tot mortal, no assoleix la perfecció completa. Ja ens perdonarà que hàgim cregut convenient referir-nos avui amb més amplitud a aquest fet darrer que no pas als seus mèrits innombrables.

ENRIC F. GUAL

EXPOSICIÓ
OPISSO

SALA
RENART
DIPUTACIÓ, 271

De l'11 al
24 de
Maig

Els N. I. P. U. a can Gaspar

Ara és moda retolar les entitats amb inicials. Hom començà a fer-ho amb les que tenien caràcter polític. Com que la moda és una senyora exigent que no admet restriccions, ha envaït els altres sectors de les activitats collectives. I ací teniu, per exemple, nova de trinca, just sortida del forn i encara tèbia, la N. I. P. U., una entitat formada per ninotaires els quals, ultra venir a oferir-nos el fruit de les seves manipulacions artístiques, em permeto malpensar que aspiren a dignificar aquestes branques de l'art que són la caricatura i el dibuix humorístic.

Cal registrar el fet per diversos motius. El primer, perquè assenyala els començos d'una reacció, sempre saludable, la qual tendeix a la selecció.

El segon no és altre que treballar pel reconeixement tàcit de la seva categoria artística i, possiblement, com a conseqüència d'això, que s'operés en el nostre mercat artístic una reacció favorable la falta de la qual es fa sentir molt.

Cal conèixer, encara que sigui superficialment, el nostre mercat artístic, per saber que si els amateurs d'ací es mostren pròdigs en l'adquisició de pintures i escultures de tota mena, es giren d'esquena, en canvi, davant dels ninots o dels dibuixos humorístics.

El dibuix acolorit, amb un peu divertit a sota i la caricatura personal, estilitzada i aguda, fruit d'un esperit d'observació que arriba, molts cops, al moll de l'os de l'ànima humana, no els interessa, almenys com a obra d'art. Només els fa riure. Hi passen pel davant, se'l miren una estona, riuen, i marxen. Ja han complert. En canvi, davant d'un quadro de dimensions desmesurades o d'una escultura de tamany impressionant—només pel tamany—, que no diuen res, per la senzilla raó que són obres en què només hi ha que mans, pedra o color, no titubegen a adquirir-les, convençuts, ingènuament, que es tracta d'obres mestres.

En el nostre món artístic hi ha, encara, molt provincianisme. Si no fos així, és evident que els dibuixos i les caricatures fruïrien de la mateixa estima de què frueixen les altres obres d'art.

Fins ara, però, els nostres dibuixants i caricaturistes no havien fet els possibles perquè les seves obres assolissin la categoria artística deguda. S'agrupaven una vegada a l'any en una organització improvisada i exhibien, en una barreja confusionària, les seves obres. Què succeïa? Que ni l'amateur, ni el públic, no hi donaven cap mena d'importància.

Més que no pas una exposició, l'exhibició feia l'efecte d'un calaix de sastre. Hom hi portava el primer dibuix o la primera caricatura que li venia a mà. Si la venia, encara que fos a preu molt reduït, tot això tenia de més. Aquestes exhibicions collectives no eren pas altra cosa que un avanç de les fires del dibuix que també s'han posat de moda, fa uns quants anys, més que no pas per raons de caràcter artístic, per altres d'índole comercial; les mateixes, si fa no fa, degut a les quals es celebren Encants pels volts del mercat de Sant Antoni.

I bé. Sembla que els N. I. P. U., deixant de banda les agrupacions improvisades i absurdes d'abans, es proposen iniciar un camí.

L'exposició que inauguraren a la Sala Gaspar dissabte passat, n'és un bon senyal. Hi ha obres d'En Junceda—l'excels dibuixant—, del «ben intencionat» d'En Castanys, de l'Opisso—l'home de les composicions esfereïdores—, d'En Calzina, de l'agut Cornet, d'En Mestres, d'En Moreno, d'En Prat, del primitiu Quelus, d'En Roca i En Xirinius, que són, comptat i remenat, les firmes més destacades entre els artistes que es dediquen al dibuix humorístic. Hi manca, però, alguna signatura illustre, per exemple, la de l'Apa, i alguna altra, també de categoria, llevat de la nostra.

Algunes de les obres exposades són notabilíssimes.

En conjunt l'exposició dels N. I. P. U. és important. Es, també, alegre. Fa molt contrast amb les que celebraven abans els nostres humoristes, la característica de les quals eren la tristesa o la grisor.

En fi. Tant de bo que aquesta exposició resultés un èxit econòmic, ja que l'artístic el donem per descomptat. I més tant de bo, encara, que decidís als nostres humoristes a celebrar exposicions individuals, ja que, molt més que no en les collectives, és on poden ésser apreciades les característiques artístiques de cada un d'ells.

A mi, que gairebé encara sóc del gremi, em produeix tristesa pensar que la gent es creuen que els humoristes del dibuix han vingut al món amb la trista missió, enganxada a l'esquena com un estigma, de fer riure a la gent primària, i encara de franc, per afegidura.

JAUME PASSARELL

FITO
CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

GUTENBERG, S. A.
Fàbrica de maquinària
per a les Arts Gràfiques
Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

Gustau Gili i «La Cometa»

II (*)

Fa unes setmanes, parlava des d'aquestes mateixes pàgines de la collecció de llibres de luxe presentada per l'editor i bibliòfil Gustau Gili sota la graciosa marca de *La Cometa* i prometia dedicar un altre article a les quatre obres ja aparegudes, les quals són: *Semana Santa,* de Gabriel Miró, amb boixos de J.-G. Daragnès; *El Alcalde de Zalamea,* de Calderón, amb litografies de Togores; *La Vida es Sueño,* de Calderón, amb boixos d'E.-C. Ricart; *El Sombrero de Tres Picos,* de P. A. de Alarcón, amb aiguaforts de X. Nogués.

X. Nogués — Aiguafort per a «El Sombrero de Tres Picos»

Això és tant més necessari que aquestes quatre obres, tot i formar part d'una mateixa collecció, tenen cada una un aire propi, que els dóna no solament el fet d'haver estat confiada la illustració de cada una a un artista de prou personalitat, sinó també la seva presentació. Dintre la unitat superior que representa formar part d'una collecció que no s'ha establert sinó d'una manera reflexivament planejada, el seu animador ha volgut que cada una tingués un caràcter propi, que li pervé de l'harmonia del fons i de la forma, del lligam perfecte entre el text i la seva illustració, servit tot el conjunt per una execució impecable, com s'escau a un llibre de luxe. I, abans de passar endavant, cal fer present una vegada per totes que el luxe és una condició que no val res si no va acompanyat de la qualitat i del bon gust.

Desgraciadament, això havia semblat oblidar-se una mica, i en l'apreciació de molts — que no eren pas els millors —, el luxe no tenia gran cosa a veure amb el bon gust. Amb comptadíssimes excepcions, quan algun editor d'aquestes terres anunciava una obra de luxe, era qüestió de ni mirar-la. Era el domini del llampant, tan apreciat pel nou ric. I allà on menys escau el llampant, la pompa vàcua i la fastuositat sense solta, és en els llibres de luxe. Perquè el llibre de luxe treu tota la seva vàlua de la bona qualitat dels materials, de l'execució impecable i de l'aparent senzillesa, que amaga però un treball de tots els moments i una cura de tots els detalls.

Cap d'aquestes condicions no manca en els llibres de *La Cometa,* que àdhuc al menys avesat a veure llibres de luxe donen una sensació senyorívola i de bon gust, perquè de llur presentació s'ha bandejat volgudament l'enlluernament fàcil, l'espaterrament i el *trompe-l'œil.*

No parlaré de la qualitat literària de les obres escollides, perquè no n'és l'ocasió, ni cal *descobrir* autors com Gabriel Miró, Calderón de la Barca i Alarcón. Només diré, una vegada més, que només les obres de qualitat són dignes d'ésser objecte d'una edició de luxe, i que la mediocritat del text apareix encara millor si compta amb tan magnífics com desproporcionats elements materials. (Aquest principi havia estat oblidat en l'època, ja passada, de la inflació bibliofílica.)

El primer llibre que aparegué de *La Cometa,* fou *Semana Santa,* executat a l'estranger. Fou, en efecte, el mateix Daragnès, autor dels boixos que l'illustren, qui el compongué i l'imprimí en el seu taller de Montmartre. Es aquesta obra la de més original presentació de totes les de la collecció. La justificació en forma de creu ha obligat a una distribució tipogràfica ben poc tradicional, però conservant el bon gust i sense ni tan sols vorejar l'extravagància, que ha d'ésser deliberadament evitada en una obra de bibliòfil. Parlar de Daragnès, com a boixista i com a impressor, és obvi per a tothom que hagi seguit amb una mica d'atenció el moviment artístic d'aquests darrers temps.

Tots els altres llibres de *La Cometa* han estat realitzats a Barcelona, cosa molt de lloar, ja que mal s'hauria realitzat el propòsit de Gustau Gili de crear una collecció autòctona havent de manllevar executants estrangers.

Cal dir de seguida que les obres executades a Barcelona poden posar-se al costat de les millors produïdes a França, que ha estat on l'edició de llibres de luxe ha arribat al seu punt més alt, o a Holanda per uns quants impressors que cultiven la bibliofília de tipografia pura.

Els dos volums següents, els de Calderón de la Barca, contenen obres en vers. La compaginació d'una obra de teatre, i més encara si és en vers, planteja una sèrie de problemes a cada pàgina, que en aquests dos llibres de *La Cometa* han estat deliciosament resolts. Per a fer-se càrrec de l'escrupolositat que ha presidit l'establiment de les dues obres de Calderón, basta dir que, de primer, se'n féu una composició a màquina, la qual només serví per a fer una maqueta rigorosa de l'edició definitiva.

En la illustració d'ambdues, tant Togores amb les litografies com Ricart en els boixos, no s'han limitat a seguir l'original al peu de la lletra, sinó que més aviat han fet una interpretació de l'obra. Es aquest criteri el que preval modernament i, en la meva opinió, el més escaient en la illustració d'obres literàries. Segurament del mateix parer hauria estat Flaubert, que en vida no es deixà illustrar cap llibre, i en algun passatge de la seva correspondència ho motiva allegant que prou feina té l'autor a deixar certs tipus i certes descripcions en l'imprecís, perquè després vingui un illustrador que ho concreti, i al més sovint d'una manera ben allunyada al que s'havia imaginat l'autor i al que pot imaginar-se el lector.

El fet d'haver parlat alhora d'aquests dos darrers llibres, no vol dir que siguin establerts sota un mateix patró. El procediment d'illustració de cada un d'ells ja els dóna caràcter diferent, i la disposició tipogràfica no és pas igual en tots dos, per bé que sempre és encertada en tots els detalls.

L'autor dels boixos, el nostre gran Ricart, ha fet una de les seves obres mestres en la illustració de *La Vida es Sueño.* Des del punt de vista de l'ofici, s'ha de remarcar que no es tracta aquí de boixos senzills, d'una sola tinta, sinó de gravats de diverses tintes, i per a realitzar aquesta performança cal tot el domini que té Ricart de la tècnica del boix. Però això no seria més que una habilitat si Ricart no fos, a més a més d'un conscient gravador al boix, un gran artista del dibuix i de la composició, dotat d'una gràcia sàvia i d'un sentit del que ha d'ésser la illustració d'un llibre.

I arribem per fi a parlar del darrer volum publicat per *La Cometa,* illustrat amb aiguaforts de Xavier Nogués.

L'editor, aquí, s'ha trobat amb una obra a poder realitzar sense traves, mancada, essent escrita en prosa, de la constricció del vers, o bé, com en el cas de *Semana Santa,* d'una justificació indefugible de la pàgina. D'altra banda, era d'esperar una compenetració entre l'humorisme de l'obra d'Alarcón i el del nostre gran Xavier Nogués, aquest home, tot elogi del qual és poc, que ha sabut infondre un alè diví a les miserables i grotesques criatures que formen la part més coneguda i abundosa de la seva producció. Sense cap concessió al tipisme — risc en què tants haurien caigut en illustrar una obra l'acció de la qual transcorre a Andalusia a començos del segle XIX —, els seus tipus són, malgrat allò que retreia de Flaubert, com és difícil d'imaginar-los d'altra manera. Fins quan fa sàtira, Nogués no és mai cruel; el seu deliciós humorisme és sempre inspirat en una bonhomia que no sap acarnissar-se en el ridícul que plasma. A una obra del to d'*El Sombrero de Tres Picos* calia un illustrador així, incisiu però no despietat, ple de malícia però no de mala fe.

* * *

Perquè no fóra just que passessin en silenci, esmentem, demés dels ja anomenats, els collaboradors de què s'ha servit Gustau Gili per a realitzar aquesta obra de *La Cometa* que honorant-lo a ell és així mateix un orgull per a tots nosaltres: ens referim al director artístic, H. Alsina Munné; als impressors J. Prous i Guinart i Pujolar; a Angelats, que ha tirat les litografies de Togores, i a E. Rigal, que ha tirat els aiguaforts.

No agrairem mai prou a Gustau Gili que hagi fet possible l'aprofitament dels talents dels seus collaboradors, que difícilment haurien trobat esmerç sense la seva iniciativa. I tampoc no li agrairem mai prou que s'hagi llançat, amb tot el seu entusiasme de bibliòfil, a una empresa de prestigi que no sols recau sobre seu, sinó que ens dóna a tots plegats un motiu més d'orgull d'ésser catalans.

JUST CABOT

(*) Vegi's MIRADOR, núm. 321.

Francesc Domingo

El nostre amic Domingo ha tornat ja de la seva expedició a l'Africa, i, tot just arribat, organitza una exposició de pintura. Temes del viatge, dirà tothom, equivocant-se, perquè Domingo no oferirà, per ara, sinó els temes de sempre, més ben tractats, si és possible, que abans. El que pugui resultar del seu viatge, serà objecte, en tot cas, d'una altra exposició, tan bona i tan esperada com totes les seves.

(c) Ministerio de Cultura 2006

MUSICA I RADIO

"B. B. C. Annual 1935"

L'anuari de la British Broadcasting Corporation, emissora oficial de l'Imperi Britànic, que ha estat presentat aquest any per primera vegada, sota una nova forma, difereix en gran manera del seu predecessor, el *B. B. C. Year-Book,* del qual parlàrem en ocasió de la seva publicació, un any enrera més o menys, en aquestes pàgines. Així com aquest darrer donava compte cada any, al gran nombre d'auditors anglesos, de les múltiples activitats d'aquesta important estació, dedicant al mateix temps una nombrosa sèrie d'articles i d'estudis als diferents problemes de la ràdio, el *B. B. C. Annual* es proposa més aviat de donar, per mitjà d'alguns extensos capítols substancials, una síntesi general sobre els diferents dominis de la seva activitat. Molt més de la meitat d'aquest bell volum de 200 pàgines és dedicat a estadístiques i dades sobre el servei de les emissions i a la crònica dels programes, amb una llista completa de les estrenes musicals i dramàtiques, de les conferències, dels cursos d'estudis, els comentaris de la vida esportiva, el servei religiós, molt extens, i les emissions per a les escoles, durant els anys 1930-1934. A continuació es troben les informacions sobre els serveis especials per a la premsa, la policia, la beneficència i moltes altres activitats excellents del *home service* d'aquesta institució poderosa, en l'any 1934. No és fins a la darrera secció de l'anuari que trobem en una «tribuna lliure» alguns articles curts sobre els problemes i les possibilitats de les emissions internacionals; per últim una discussió sobre les qüestions següents: *Discursos lliures i intervius, Demana la ràdio una música composta especialment per a ella?, Ràdio-Drama, L'art i el patronatge,* etc.

Fa justament un any que a Espanya es començà seriosament a voler transformar radicalment la ràdio. Amb diverses lleis i reglaments, sobretot amb les del 26 de juny del 1934 (Llei de Radiodifusió), fou creada la base legislativa per a la reversió dels serveis de radiodifusió a l'Estat. El 7 de setembre del mateix any, la *Gaceta* publicà un decret sobre el traspàs de serveis de radiodifusió al govern de Catalunya, previst ja en dita llei. Però d'ençà d'aleshores l'Estat espanyol no sembla haver-se preocupat més del servei de les seves estacions de ràdio, les quals resten, com abans, objecte d'explotació comercial.

L'Imperi Britànic ha demostrat d'una manera concloent al món sencer allò que una iniciativa estatista, conscienciosa i ambiciosa pot atènyer en aquest domini important de la vida pública. La ràdio anglesa compleix avui veritablement una profunda funció social i cultural. No solament conserva d'una manera perfecta valors d'una alta importància cultural, sinó que també en crea. Per a donar només una idea d'aquesta activitat extraordinària d'avantguardisme cultural, donarem un petit resum de les obres de música moderna, estrenades durant els darrers cinc anys. No cal pas dir que els compositors anglesos contemporanis ocupen un lloc d'honor en aquesta llista imponent: Arnold Bax, Arthur Bliss, Frank Bridge, Frederic Delius, Edward Elgar, Goossens, Armstrong Gibbs, Holbrooke, Holst, Constant Lambert, Cyril Scott, Ethel Smith, William Walton, Vaughan Williams i molts altres han estat tocats amb moltes de les seves obres. (Ens ha sorprès de no trobar-hi el nom d'un cert compositor escocès, malgrat els esforços desesperats que fa Casals per a fer-nos-el considerar a Barcelona com a representant important de la música anglesa.)

La música moderna internacional és representada pels seus músics més illustres. Hi trobem, entre altres, els noms següents: Béla Bartók (10 vegades, 8 obres), Alban Berg (5/4), Busoni (7/5), Hindemith (11/10), Honeger (4), Krenek (4), Malipiero (1), Martinu (2), Miaskovski (1), Milhaud (4), Pfitzner (3), Poulenc (4), Prokoffieff (6), Arnold Schönberg (10/9), Skriabin (1), Schostakovitx (3), Stravinsky (13/10), Schimanovski (2), Ernst Toch (4), Wladimir Vogel (1), Anton von Webern (5/3), Wellesz (1), etc. Espanya és representada en aquesta llista pels noms següents: Bacarisse (*Suite per a ballet*), Falla (*Tricornio*), Robert Gerhard (*cinc cançons catalanes amb orquestra*), Guridi (*Una aventura de Don Quixot*), Halffter (*Sinfonietta*), Manén (*Partita, Concert Espanyol*), Turina (trios, peces simfòniques).

Què signifiquen aquestes xifres? Hom dóna, per exemple, 11 execucions d'obres de Hindemith, 10 de Bartók i Schönberg, i 13 de Stravinsky, durant cinc anys. Això no vol dir altra cosa que el radioient anglès escoltarà, a ben segur, cada mig any, una obra de cada un dels compositors que hem anomenat. Això vol dir doncs — i trobem confirmat el nostre càlcul consultant la llista de dates de les emissions de música moderna —, que la B. B. C. fa sentir cada setmana almenys una obra d'un compositor de la nostra època. Un gran nombre de les obres modernes tocades durant aquests cinc anys no són pas solament presentades en primera audició per la B. B. C. a Anglaterra, sinó que sovint signifiquen també estrenes internacionals (entre elles només mencionem l'important *Concert per a piano* de Schimanovski). No cal pas dir que la ràdio s'encarrega en primer lloc d'assegurar als compositors anglesos l'estrena de llurs obres.

Res no és tan significatiu per a l'esperit modern, ni tan al nivell dels problemes actuals del nostre temps, com el fet que l'anuari no hagi inclòs en la seva llista especificada les emissions de música clàssica. «No cal que fem remarcar — diu una petita nota que encapçala l'informe sobre les emissions de música moderna — que el repertori de música clàssica i romàntica constitueix la majoria de totes les emissions de música.» Però la secció musical no creu necessari omplir les pàgines de l'anuari enumerant les emissions de les nou simfonies de Beethoven o de les òperes de Wagner. L'emissora compleix naturalment el deure de conservar els alts valors de la música, de servir de «museu sonor». Però aquesta funció musical no ocupa pas el primer pla de les seves obligacions. I la B. B. C. té raó. Car l'obligació de la ràdio — obligació imposada sobretot per la perfecció de l'aparell tècnic — consisteix en primer lloc a anar més lluny que les institucions tradicionals com la sala de concerts i els teatres d'òpera, a donar l'exemple d'una qualitat extraordinària i a impulsar tot el moviment musical del país. Aquest exemple de la B. B. C. es troba ben lluny de provocar una competència absurda amb les institucions musicals tradicionals. Ben al contrari, les ajuda tant com pot; la col·laboració entre la ràdio i les institucions és perfecta (transmissió de concerts, de tots els esdeveniments importants, contractes d'orquestres i de cors, etc.). Si la ràdio provoca l'esperit de competència, és únicament en l'esfera espiritual i en la qualitat d'execució.

Aquesta realització permanent dels dos factors, molt importants per a l'home modern — la qualitat i l'actualitat — ha assegurat a la B. B. C. una popularitat i un èxit quasi inimaginables. Els 6.7 milions de llicències pagades pels radioients, és a dir, pel 15 per 100 de la població, reportaven l'any 1934 una suma de més de 3 milions de lliures, de la qual prop de la meitat pot ésser administrada per la ràdio mateixa (vegi's l'esquema). Aquesta considerable suma permet a la B. B. C. de fer programes extraordinaris i de col·locar-se sempre al nivell que se li reclama. Pot organitzar festivals (Stravinsky, Hindemith, Schönberg, de compositors espanyols, etc.), transmetre les millors representacions de l'estranger (transmissions regulars de la Scala de Milà, de Salzburg, de l'Opera de Viena, de Bayreuth, etc.), invitar els més grans intèrprets i els compositors, per a dirigir llurs obres, i encara, cosa que és potser més important que tot, mantenir un aparell permanent d'excellents conjunts i orquestres. L'estació de Londres disposa dels conjunts permanents següents: l'orquestra simfònica de la B. B. C. (119 músics), l'orquestra de teatre (27), la de varietats de la B. B. C. (16), una banda de 36 i una orquestra de dansa de 14 músics, un cor d'aficionats de 250 i un de professionals de 40 veus.

Res no és deixat a l'atzar en aquesta institució meravellosa. Les altres seccions (teatre, varietats, conferències, actualitat, esport, ensenyament, religió, etc.) no són pas menys ben organitzades. La xarxa d'emissores està preparada per a la televisió. Cada vegada més, la cultura europea abandona el seu vell centre, París, per a concentrar-se a Anglaterra. Es molt important, sobretot pels músics de tots els països, d'adonar-se d'aquesta transplantació lenta però inevitable de la nostra cultura europea.

OTTO MAYER

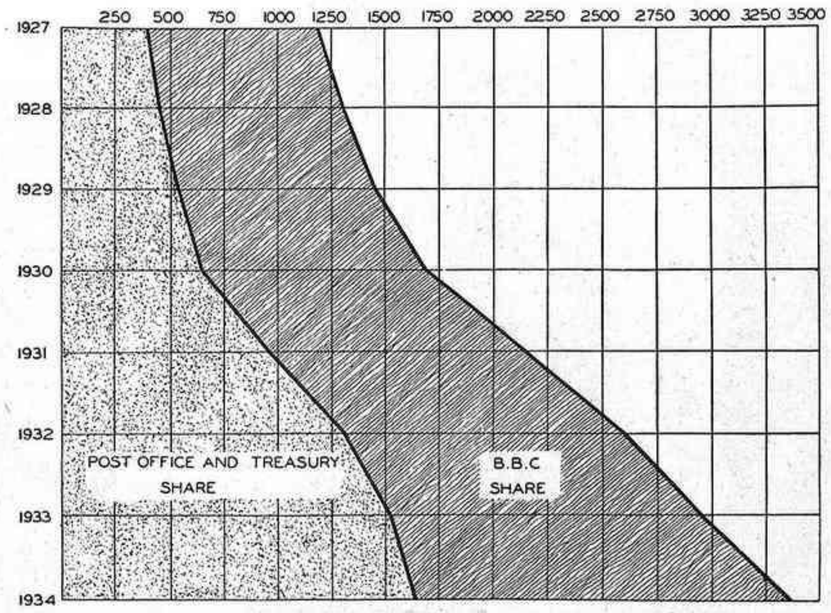

Vuit anys de drets de llicència radiofònica a la Gran Bretanya. (Les xifres de la línia superior en milers de lliures. El sector puntejat representa la participació de l'Administació de Correus; el ratllat, la participació de la B. B. C.)

Les audicions de "Discòfils"

L'evolució que ha arribat a fer possible l'actual amatent de discos no ha estat certament rectilínia, ans al contrari, hom hi troba etapes en les quals el disc, després de semblar fer una ascensió progressiva, torna a perdre el favor una estona assolit, i segurament de no haver-se iniciat en els anys 1923-1925 l'enregistrament elèctric, el disc no hauria passat d'ésser una curiositat acústica d'un valor musical molt relatiu.

Malgrat tot, hom troba en els catàlegs antics de discos omplerts pel procediment acústic, noms famosos no solament d'artistes del *bel canto* sinó dels músics de prestigi indiscutible: recordeu si no els omplerts pel mateix Grieg acompanyant el gran violinista Joaquim, cosa que indica, si més no, que l'invent cercava aleshores incorporar-se ja les grans figures musicals.

Amb la pruïja de discos que seguiren a l'aparició dels enregistraments elèctrics, és tal l'empenta del disc, que hom arriba fins a influir amb ells el desenvolupament de molts gèneres. El tomb donat amb tota la música frívola, però concretament amb la coreogràfica per la imposició del jazz, és indubtable que no hauria tingut lloc sense els discos que han donat valor internacional a un tipus de dansa, repetits sempre fins al *standard* més ensopit. Difícil era de preveure que el primer disc elèctric de la Companyia del Gramòfon que porta una impressió d'un ballable, *Oh Katherina,* interpretat per la International Novelty Orchestra, iniciés una sèrie que sembla inesgotable. Es també després de 1925 que els catàlegs dels editors de discos han destinat un lloc, si no tan important com el de les seccions de música teatral a càrrec d'artistes populars ja al gran públic, el suficient per anar incorporant les millors obres de la música instrumental. El desenvolupament posterior de la ràdio i sobretot l'esdevingut en el nostre país, com en molts altres, de la utilització del disc com a mitjà d'omplir amb els anuncis les llargues hores d'emissió, han portat a una indubtable decadència del disc, dissort que es pot comprovar en els catàlegs dels discos publicats al nostre país d'un temps ençà.

En el moment actual, però, és indubtable que, sense arribar a l'esplendor de temps enrera, durant el qual la producció de discos va assolir xifres veritablement astronòmiques (a Anglaterra i Alemanya arribaren a emprar-se en un any de 70 a 80 milions de discos), s'ha consolidat el mercat, principalment pel que es refereix als discos que contenen enregistraments de qualitat, que en definitiva sempre representa un valor evident, tant material com musical. Corresponent a això es troba, doncs, un públic que veu en els discos un perfecte instrument per al coneixement, difusió i gaudi en general de la música. Doncs bé, aquest aplec és el que reuneix les sessions de la nova Associació Musical de la nostra ciutat, que s'encapçala amb l'atribut ben significatiu de Discòfils.

La música contemporània ha tingut amb el disc el millor suport i els més famosos autors no solament han subscrit els elogis més sincers per al disc, sinó que sovint Falla, Hindemith, Villalobos, etc., han pres part en els enregistraments de llurs obres. Strawinsky ha arribat fins a dir del gramòfon i dels discos «que són el millor mitjà de transmissió del pensament dels mestres de la nostra època». Unicament al bo de Vincent d'Indy se li va acudir de malparlar dels discos, per bé que hom trobi el seu nom en moltes etiquetes.

Precisament en una ciutat com la nostra, on les audicions de música moderna són ben poc nombroses, i les novetats, si arriben, les escoltem quan deixen d'ésser-ho, els catàlegs dels discos editats ací no poden anar tampoc al dia, i en aquest sentit és d'una gran oportunitat aquesta iniciativa de Discòfils de presentar-nos aquestes edicions estrangeres com la simfonia de *Mathis el Pintor,* de Hindemith, oferta en una de les darreres sessions a base d'una edició no molt perfecta potser, però que tenia la garantia de contenir una execució dirigida pel mateix autor.

Hi ha també una innombrable literatura musical, moltes obres de Bach i dels contrapunts del segle XVII, *lieders* romàntics, obres d'autors moderns per a petits conjunts, que no arriben, malgrat llur valor musical, a merèixer l'atenció del gran públic, ja poc decantat ací per al concert, i que per llur naturalesa s'avenen perfectament a les audicions a través del disc, que han estat ja objecte d'atenció en aquestes primeres sessions i que són una esperança perquè no resti inèdit per a nosaltres tot aquest conjunt d'obres.

L'edició de discos d'interès musical, però per als quals no es pot preveure valor comercial, la facilitat que el disc dóna per a les audicions comentades, molt més si aquestes ilustracions són a càrrec, com en aquestes primeres reunions, d'elements tan competents i, diguem-ho tot, tan comprensius del discòfil, com Robert Gerhard, són ja a hores d'ara motiu de satisfacció, molt més per a nosaltres que amb tota modèstia des d'aquesta secció i des dels primers números de MIRADOR havíem previst que a través dels mateixos discos s'aniria formant un públic amatent de la música i que per les nostres cròniques hem anat servint i que d'ara en endavant trobarà en aquestes sessions de Discòfils un motiu més de reconeixement i de simpatia per al disc, un dels més meravellosos instruments de difusió artística.

J. G.

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat (Casa de l'Ardiaca)

La nostra discoteca

MOZART: *Sinfonia en do mayor («Júpiter»).* K. 551. (Orquestra Simfònica B. B. C. Londres, Dir. Adrian Boult) *La Voz de su Amo* DB 1966-67-68-69.

L'atzar volgué que el mateix dia que rebérem el magnífic *B. B. C. Annual* 1935 de Londres, la Companyia del Gramòfon ens enviés, entre altres, l'edició espanyola del darrer disc de l'orquestra de l'emissora britànica, la famosa simfonia *Júpiter,* de Mozart. Això ens ha servit per a provar d'una manera immediata la realitat vivent que s'amaga darrera les imponents xifres de les estadístiques de l'anuari, al qual hem cregut oportú dedicar un article en aquesta mateixa pàgina. No ens sorprengué pas de trobar, a través d'aquests discos insuperables, un dels més gans directors i una de les millors orquestres que coneixem actualment a Europa. Solament aquesta alta qualitat artística i instrumental ha pogut donar a l'activitat musical de la B. B. C. aquesta enorme preponderància sobre tots els altres organismes musicals d'Anglaterra i el renom internacional de les seves emissions prop dels radioients de tots els països.

Adrian Boult, que és un inconegut per a les gran orquestres del continent, s'ha desenrotllat en aquests darrers anys fins a esdevenir una de les figures més representatives entre els directors d'orquestra de la nostra època. El seu gust musical es infallible i fa justícia a les més variades manifestacions de la música clàssica i moderna. L'alta disciplina que sap imposar a la seva orquestra dóna a aquest conjunt la darrera finesa d'execució i la fa del tot apta per a enfrontar-se amb les enormes exigències acústiques del micròfon. Els seus discos són, per aquesta raó, d'una puresa i d'una expressivitat refinades, fins ara sols assolides per una sola orquestra del món, la de Filadèlfia, sota Stokovski. La interpretació de la simfonia de Mozart és un dels plaers més purs que el disc ens hagi pogut oferir fins ara en el camp de la música simfònica.

La impressió de la simfonia de Mozart no és més que la primera publicació de tot un cicle de composicions d'aquest gran mestre clàssic que la Companyia del Gramòfon es proposa editar i de la qual parlarem en el moment oportú. La Companyia del Gramòfon fa una obra excellent propagant per aquest camí la música de Mozart, la qual, com la de Bach, és encara molt poc coneguda i rarament tocada a Espanya.

Un assaig de «La Lliçó» de Hindemith sota la direcció del doctor Adrian Boult (al seu costat, el compositor)

El jubileu reial a l'Imperi Britànic

(*Ve de la pàgina* 1)

Comercialment, financerament, trobeu institucions que travessen el temps sense incidències. Els *Big Fives,* els cinc grans bancs que detenen l'organització del Banc d'Anglaterra, menen el combat comercial i financer en estreta col·laboració del polític.

Diem en col·laboració, però no dominació. Perquè davant de la reeixida del sentit polític anglès ens hem demanat, moltes vegades, quin és el seu secret. Ens sembla evident que un, almenys, dels grans secrets d'aquest èxit és la finalitat nacional, espiritual, que ha tingut aquesta alta empresa. Comerç i finança, imperialisme polític, ho veiem junt en la temptativa de conquista mundial. Per sobre d'aquests interessos, però, hi ha un sentit ideal, espiritual, si voleu: és l'afirmació del «britanicisme»— permeteu la paraula—, idea cara a Chamberlain pare. Aquest sentit ideal, ideològic o espiritual—que trobeu igualment en l'imperialisme francès—ha mancat a l'imperialisme nordamericà. Però ha estat la força de cohesió, l'evangeli de l'imperialisme britànic. Es clar que tot això—institucions polítiques, comercials, bancàries perfectes—ha estat possible perquè Anglaterra és l'aristocràcia. Cal dir, però, que n'és mereixedora. En lloc del món el sentit de servir la nació no ha estat tan fort com en l'aristocràcia anglesa. De forta tendència rural, l'aristocràcia no ha estat mai un cos tancat sinó acollidor. En la política, en la cultura, ha tingut, com a honor suprem, ésser l'exemple, el model, per a tothom. Al costat dels noms lligats a la història per gestes i aventures, hi ha els que han sabut elevar-se pel seu propi esforç. Però l'aristocràcia ha sabut ésser sempre més servidora de la nació que dels seus interessos, més apta a governar que al platxeri. Els alts funcionaris, els homes de les grans missions polítiques, els representants a l'estranger, seran o no d'origen humil. Tots però seran aristòcrates, perquè a Anglaterra es recompensa el valor personal i el servei a la nació.

En un article tan breu de comentari a tan vasta matèria, per força l'esquematisme del raonament pot perjudicar la intenció del comentari. Hem volgut fer una certa apologia objectiva—deixant de banda tot allò que, en tots els pobles, trobem d'odiós o repugnant.

Hem cregut que ho podíem deixar per un dia que no comentem precisament el jubileu reial.

FERMÍ VERGES

Aquest número ha passat per la censura

DEFENSA I JUSTIFICACIÓ

Del professionalisme en el crític

(*Ve de la pàgina* 2)

Referint-nos concretament al paper del crític, hem de dir que, per a nosaltres, aquest és o ha d'ésser un bon senyor que suposem normal, que parla en nom d'un públic normal, al qual es dirigeix i al qual representa. Per damunt d'aquest públic no té ni ha de tenir res més ni res menys que uns coneixements que hem de creure-li més extensos, una representació clara d'unes quantes idees bàsiques, una sistematització de raonament més o menys ben engiponat i una certa claredat d'expressió per exposar les seves opinions.

L'ambient en què el crític treballa no és pas l'atmosfera càlida i xarbotant de la creació, la bullida tempestuosa de la inspiració, el boirós remolí del subconscient; és una mica més tranquil. Almenys idealment, en el seu treball és acompanyat de la raó, el criteri i la consciència. Allò amb què executa la seva comesa no és pas una ànima assedegada d'immortalitat, famolenca d'infinit, afanyosa de reformes, trasbalsos i aventures, sinó un cervell més o menys ben amoblat d'experiències i d'adquisicions, amb tot el seu pòsit de cultura i d'erudició —mal ens està el dir-ho—, gran o petit. Ell és el burot, el policia que regula el tràfic —feina mal agraïda, impertinent i antipàtica, però ben necessària—, encara que no massa obeït, en exercici d'unes atribucions que li han estat conferides per algú que no és pas ell mateix.

El que el crític acostuma a portar sota el barret no és pas un capritx, una dèria o un seguit d'invencions per al seu ús personal; l'un més que l'altre, l'altre menys que l'un, s'han bastit un sistema que els serveix per a amidar el que els és presentat. En un terreny ideal, el crític és el representant d'una colla de regles, condicions, mesures i valors que són la base de l'existència de la creació espiritual. Si s'equivoca, prou queda la posteritat per a rectificar-lo i ferlo quedar com un drap brut, reivindicant els postergats i coronant de llor immarcescible els qui han estat les seves víctimes.

Per a fer aquest paper que assenyalem, és evident que no calen pas títols professionals—què és el que ens serviria per a estendre'ls?—, sinó alguna altra cosa que hom posseirà o no, però que no té res a veure amb la incompatibilitat d'activitats que volia indicar el cronista que amb el seu exabrupte ens ha donat tema per a aquest article.

Aquestes reflexions que hem fet sobre la funció del crític ens en suggereixen d'altres que un dia o altre haurem d'explanar. Per defensar el pretès intrusisme del crític que no es guanya la vida exclusivament escrivint, ens sembla que, per avui, ja n'hi ha prou.

JOAN CORTES

IMPRESOS COSTA
NOU DE LA RAMBLA 45
BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006